



Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken

Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken
Akerstraat 92, 6411 HD Heerlen
Postbus 4471, 6401 CZ Heerlen
Telefoon: 045 - 5763 333
Telefax: 045 - 5741 117

Ingeschreven in het Handelsregister van
de Kamer van Koophandel en Fabrieken
onder nummer 4155 0223 0000

Verslag over het boekjaar 1-1-2011 t/m 31-12-2011

Inhoud

	Pagina
Bestuur en organisatie	5
Meerjarenoverzicht	9
Bestuursverslag	
Voorwoord	11
Algemeen	12
Pensioenregeling	20
Algemene ontwikkelingen	22
Risicoparagraaf	25
Beleggingen	31
Relevante ontwikkelingen 2012	38
Samenvatting actuariel rapport	
Voorziening pensioenverplichtingen	39
Verslag van het verantwoordingsorgaan	
Oordeel verantwoordingsorgaan	43
Reactie van het bestuur	44
Samenvatting van het Rapport Bevindingen	
Visitatiecommissie	
Intern toezicht	45
Jaarrekening	
Balans per 31 december	48
Staat van baten en lasten	50
Kasstroomoverzicht	52
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	53
Toelichting op de balans per 31 december	57
Toelichting op de staat van baten en lasten	63
Risicoparagraaf	69

Pagina**Overige gegevens**

Gebeurtenissen na balansdatum	77
Financiering	77
Resultaatbestemming	78
Uitvoering	78
Actuariële verklaring	79
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	80
Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen	81

Bestuur en organisatie

Bestuur

per 31 december 2011

Benoemd door de werknemersorganisatie

ABVA/KABO FNV resp. CNV Publieke Zaak

E.C. Grootendorst	voorzitter
Mevr. A.M.M. Klijnsmit	(tot 28 juni 2011)
W.R. Oosterink	(vanaf 11 maart 2011)
G. de Ruiter	plv. voorzitter
Mevr. H. Yagoubi	

Benoemd door de Werkgeversvereniging

Openbare Bibliotheken (WOB)

M.A. Boom	secretaris-penningmeester (t/m 31 december 2011)
H.T. Das	
W.A. Feijt	plv. secretaris-penningmeester
Mevr. H.E. de Herder	
J.J.M. van Pelt	

Deelnemersraad

Mevr. I.A. Annegarn	
R.W. Blei	secretaris
D. van der Bijl	voorzitter
Mevr. A.M. Bovenberg	lid gepensioneerden
Mevr. M. Griffiths-Broekhuis	
A. Haaksma	
Mevr. I. Tervoort	
Mevr. A.H.M.H. Verhagen-Bijen	lid gepensioneerden
Mevr. E. Verhagen	lid gepensioneerden
Mevr. C. Wiewel	

Verantwoordingsorgaan

B. Dingemans	werkgeverslid
F.E.M.C. van Groeninge	werkgeverslid, voorzitter
A. Beek	werknemerslid
L.B. Pool	werknemerslid (tot 11 januari 2012)
H. de Bruin	lid pensioengerechtigden
R. Kooijman	lid pensioengerechtigden, secretaris

Auditcommissie

Mevr. H.E. de Herder
E.C. Grootendorst
W.R. Oosterink
W.A. Feijt

Beleggingscommissie

M.A. Boom	(t/m 31 december 2011)
W.A. Feijt	(vanaf 1 januari 2012)
E.C. Grootendorst	
J.J.M. van Pelt	
G. de Ruiter	
B. van de Belt	(vanaf 21 september 2011)

Commissie Communicatie

H.T. Das	
W.R. Oosterink	
Mevr. H.E. de Herder	
Mevr. A.M.M. Klijnsmit	(tot 28 juni 2011)

Pensioencommissie

M.A. Boom	(tot 31 december 2011)
G. de Ruiter	
W.A. Feijt	(vanaf 15 februari 2012)
J.J.M. van Pelt	
Mevr. H. Yagoubi	

Externe organisatie

Raadgevend actuaaris	Mercer (Nederland) BV Startbaan 6 1185 XR Amstelveen
Waarmerkend actuaaris	Towers Watson B.V. Prof. E.M. Meijerslaan 5 1183 AV Amstelveen
Accountant	Ernst & Young Accountants LLP Stationsplein 8C 6221 BT Maastricht
Herverzekering	ZwitserLeven N.V. Burgermeester Rijnderslaan 7 1185 MD Amstelveen
Administratie en uitvoerend actuaariaat	AZL N.V. Akerstraat 92 6411 HD Heerlen
Fiduciair vermogensbeheerder	AZL Vermogensbeheer B.V. (handelend onder de naam ING Investment Management Implemented Client Solutions [ICS]) Akerstraat 92 6411 HD Heerlen
Beheerder Overlay	F & C Jachthavenweg 109k 1081 KM Amsterdam
Monitoring (vanaf 2011) en custody	KAS BANK N.V. Spuistraat 172 1012 VT Amsterdam

Meerjarenoverzicht

	2011	2010	2009	2008	2007
Aantallen					
Deelnemers	8.803	9.292	9.430	9.432	9.476
Gewezen deelnemers	9.532	9.137	9.017	9.423	11.315
Pensioengerechtigden	4.468	4.172	3.956	3.691	3.648
Totaal ¹⁾	22.803	22.601	22.403	22.546	24.439
Premieontwikkeling					
OP-pakket					
Percentage pensioen bijdrage	22,5%	21,50%	19,00%	16,50%	19,00%
Verhaalspercentage	8,8%	8,40%	7,40%	6,50%	7,50%
Franchise per 1 januari	12.898	12.673	12.465	12.209	11.872

1) In het verleden werden de aantallen getoond op basis van verzekeringspakket. Omdat één verzekerde in meerdere verzekeringspakketten kan voorkomen, kon er sprake zijn van dubbelstellingen. Met ingang van 2008 zijn de aantallen opgenomen op "persoonsniveau", conform de richtlijnen van DNB.

	2011	2010	2009	2008	2007
Financiële gegevens					
(in duizenden euro)					
Beleggingen					
Belegd vermogen	1.270.308	1.120.132	972.265	875.001	1.032.632
Beleggingsopbrengsten	135.046	129.283	113.656	-213.505	46.314
Rendement op basis van total return (exclusief risico overlay)	11,9%	13,0%	15,9%	-23,5%	3,5%
Reserves					
Algemene reserve	-87.397	-66.372	-32.525	-164.198	145.589
Solvabiliteitsreserve	172.565	185.019	152.825	194.881	170.187
Bestemmingsreserve indexatie	0	0	0	0	102.095
Totaal reserves	85.168	118.647	120.300	30.683	417.871
Voorziening pensioenverplichtingen					
Eigen rekening	1.187.147	1.006.607	863.556	830.848	648.735
Herverzekering	6.831	6.813	6.511	6.845	6.357
	1.193.978	1.013.420	870.067	837.693	655.092
Overige technische voorzieningen	8.874	10.519	10.709	12.187	18.071
Bijdragen	44.316	42.624	37.082	30.962	34.218
Pensioenuitkeringen	30.954	29.420	28.583	26.881	24.952
Dekkingsgraad o.b.v. FTK	107,1%	111,7%	113,8%	103,6%	162,9%
Vereiste dekkingsgraad o.b.v. FTK	114,4%	118,2%	117,5%	123,1%	125,5%
Reële dekkingsgraad	70,9%	74,8%	73,3%		
Gemiddelde rente	2,8%	3,5%	3,9%	3,6%	4,9%

Bestuursverslag

Voorwoord

Inleiding

Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken (POB) is opgericht op 1 januari 1957 en heeft als statutaire vestigingsplaats 's-Gravenhage. Het is een verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds op grond van de Wet verplichte deelneming in een Bedrijfstakpensioenfonds 2000. De verplichtstelling geldt voor iedere werknemer die in dienst is van een in Nederland gevestigde privaatrechtelijke openbare bibliotheek of een andere werkgever die door het bestuur is aanvaard als aangesloten werkgever. Het gaat steeds om instellingen die onder de werkingssfeer van de CAO Openbare Bibliotheken vallen. Bij het POB kunnen ook instellingen zijn aangesloten die daartoe een verzoek hebben ingediend en voldoende verwantschap vertonen met de bedrijfsactiviteiten van bibliotheken.

Financiële situatie

Eind december 2011 bedroeg de dekkingsgraad van het POB 107,1% en deze is gedaald ten opzichte van 111,7% per eind december 2010.

De dekkingsgraad ligt eind 2011 boven de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,1% maar wel onder de vereiste dekkingsgraad van 114,4%. Dat betekent dat het POB nog een reservetekort heeft.

Kredietcrisis en herstelplan

Het feitelijk herstel van het POB loopt door met name de lage rentestand in 2011 enigszins achter op de verwachtingen in het herstelplan. In lijn met dit herstelplan en het geldende beleidskader heeft het bestuur voor 2012 de volgende maatregelen genomen:

- *Continuering van de premie*
Voor het herstel van de dekkingsgraad dient het POB in ieder geval de zelfde premie als in 2011 te heffen.
Per 1 januari 2012 is de premie gehandhaafd op 22,5%.
- *Geen toeslagverlening*
Het POB probeert ieder jaar de pensioenuitkeringen en de opgebouwde aanspraken te verhogen.
Helaas kan per 1 januari 2012 geen toeslag worden gegeven, want er is nog steeds een tekort aan reserves.
- *Aanpassing van het beleggingsbeleid*
Het POB heeft in 2011 zijn beleidslijn ten aanzien van het vermogensbeheer voortgezet inzake het beleidskader, beleggingsplan met bijbehorende beleggingsrichtlijnen en risicoafdekking.

Het bestuur evalueert jaarlijks de voortgang van het herstel op basis van de stand per 31 december.

Alle in dit jaarverslag vermelde bedragen zijn, tenzij anders vermeld, weergegeven in eenheden van € 1.000.

Algemeen

Doelstelling

De doelstelling luidt volgens de statuten: "het treffen van pensioenvoorzieningen ter zake van ouderdom, overlijden en arbeidsongeschiktheid voor deelnemers en gewezen deelnemers aan de pensioenregeling, alsmede voor hun nagelaten betrekkingen, overeenkomstig de bepalingen van deze statuten en het pensioenreglement".

ABTN

Het POB evalueert jaarlijks de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN).

In november 2011 heeft het POB met positief advies van de deelnemersraad een bijgewerkte ABTN vastgesteld.

De belangrijkste wijzigingen in 2011 hebben betrekking op:

- de actualisering van de berekeningsmethodiek van de kostendekkende premie;
- bijlage E: actualisering van de parameters voor berekening marktwaardevoorziening per 1 januari 2011;
- bijlage F: uitwerking van de kostendekkende premie;
- bijlage G: uitwerking van het minimaal vereist vermogen;
- tekstuele opmerkingen en enkele aanpassingen aan de huidige wet- en regelgeving.

Statuten

De statuten van het POB zijn in 2011 aangepast rekening houdend met de actuele wetgeving en governancestructuur van het bestuur.

Ze zijn in december 2011 notarieel verleden met een positief advies van de deelnemersraad. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- samenstelling en benoeming van het bestuur: reductie van het aantal bestuursleden en aanpassing van het bestuurderslidmaatschap tot maximaal vier aaneengesloten zittingsperioden van vier jaar;
- invoering van bepalingen voor instelling van een dagelijks bestuur;
- actualisering van de procedure zelfevaluatie.

Bestuur

Het POB werd gedurende 2011 beheerd door een bestuur dat uit tien leden bestaat. Het bestuur kent een paritaire samenstelling.

De samenstelling van het bestuur is in het verslagjaar gewijzigd. Mevrouw Klijnsmit is per 28 juni 2011 afgetreden. De heer Boom is per 31 december 2011 afgetreden. Deze vacatures zijn niet ingevuld daar het bestuur in het verslagjaar heeft besloten het bestuur langs natuurlijk verloop terug te brengen naar acht leden. Hiermee wil het bestuur de slagvaardigheid en besluitvormingsprocedure van het bestuur bevorderen.

De functies van (plaatsvervangend) voorzitter en (plaatsvervangend) secretaris-penningmeester worden afgewisseld. Ze worden telkens met ingang van 1 juli voor de duur van 2 jaar vervuld door een vertegenwoordiger van de werkgeverszijde respectievelijk werknemerszijde. Deze functies zijn in het verslagjaar per 1 juli 2011 verwisseld. De eerstvolgende wisseling vindt plaats per 1 juli 2013.

Het bestuur vergaderde in het verslagjaar op 23 februari, 8 maart, 13 april, 8 juni, 22 juni, 16 augustus, 21 september, 4 november en 14 december 2011. Daarnaast vonden bijeenkomsten plaats over specifieke onderwerpen.

Het POB heeft een Dagelijks Bestuur (DB) ingesteld in het najaar 2011. Dit is statutair vastgelegd in december 2011.

Het DB bestaat uit voorzitter, secretaris-penningmeester en hun plaatsvervangers en vergaderde op 10 oktober, 1 november en 7 december 2011.

Deelnemersraad

De deelnemersraad is per 1 januari 2002 ingesteld. De belangrijkste taak van de deelnemersraad is het (on)gevraagd adviseren van het bestuur over een aantal nader in het reglement van de deelnemersraad omschreven zaken. De samenstelling doet recht aan de eisen van de regelgeving op dit punt.

De deelnemersraad kent tien leden, die op voordracht van de vakbonden door het bestuur zijn benoemd. Uitgangspunt voor de verdeling tussen deelnemers en gepensioneerden is de getalsmatige verhouding tussen deze twee categorieën in het bestand van het POB. In 2011 zijn vier nieuwe leden tot de deelnemersraad toegetreden. Ten behoeve van de nieuwe deelnemersraad en het nieuwe verantwoordingsorgaan vond op 9 maart een collectieve vergadering van de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan plaats.

Tijdens dit overleg stonden de volgende onderwerpen centraal:

- inleiding in het Nederlandse Pensioenstelsel en het POB;
- bestuur en organisatie;
- deskundigheid en deskundigheidsbevordering;
- jaarverslaglegging en vergaderschema;
- POB Fondsdocumenten.

De deelnemersraad heeft op 22 juni en 14 december 2011 gezamenlijk met het bestuur vergaderd.

Daarnaast heeft de deelnemersraad afzonderlijk op 9 maart, 31 mei, 22 juni, 5 oktober en 14 december 2011 vergaderd.

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan is in 2007 ingesteld. Het verantwoordingsorgaan geeft een oordeel over het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, alsmede over de beleidskeuzes voor de toekomst. Er wordt verslag gedaan van de bevindingen van het verantwoordingsorgaan ten aanzien van het door het bestuur gevoerde beleid. Het bestuur legt jaarlijks verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan, zie pagina 43.

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit telkens twee leden namens de werknemers, de werkgevers en de pensioengerechtigden. In 2011 zijn vier nieuwe leden tot het verantwoordingsorgaan toegetreden. Het verantwoordingsorgaan vergaderde in het verslagjaar op 12 januari, 9 maart, 8 juni en 22 juni 2011. Op 12 januari en op 22 juni 2011 vergaderde het bestuur met het verantwoordingsorgaan over diverse zaken van het pensioenfonds zoals financiële positie van het POB, herbenoemingen, deskundigheidsbevordering en het vergaderschema. Zo is bijvoorbeeld het jaarverslag 2010, het beleidsplan, het communicatieplan en het reglement verantwoordingsorgaan besproken.

Intern toezicht

Op grond van de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur dient het bestuur zorg te dragen voor de organisatie van een transparant intern toezicht op het eigen functioneren van het (bestuur van het) pensioen-fonds. De taken van het interne toezicht omvatten het beoordelen van beleids- en bestuursprocedures en processen, alsmede het beoordelen van de aansturing van het POB en de wijze waarop het bestuur omgaat met de langetermijnrisico's. Het bestuur heeft besloten om het intern toezicht in te vullen door middel van visitatie. Het bestuur stelt eens per twee jaren een visitatiecommissie samen, voor het eerst in 2009. De visitatiecommissie ontvangt de opdracht het functioneren van het bestuur van het POB kritisch te bezien. Er wordt verslag gedaan van de bevindingen van de visitatiecommissie ten aanzien van het door het bestuur gevoerde beleid, zie pagina 45. In 2011 heeft het bestuur VCHolland opdracht tot visitatie gegeven. De visitatiecommissie bestaat uit drie onafhankelijke deskundigen. Het bestuur heeft de lijst met aanbevelingen ter behandeling verdeeld over de verschillende commissies van het POB. Daarna zal het POB de reactie van het bestuur en het vervolg ten aanzien van deze aanbevelingen terugkoppelen aan de visitatiecommissie.

Commissies van het bestuur en de Commissie van Beroep

Er zijn vier vaste commissies binnen het bestuur, namelijk de Pensioencommissie, de Commissie Communicatie, de Beleggingscommissie en de Auditcommissie. Deze commissies worden ondersteund door externe adviseurs.

Per februari 2011 is de personele bezetting van deze commissies herzien op basis van de specifieke aandachtsgebieden van de betreffende bestuursleden.

In 2011 zijn reglementen voor de pensioencommissie en de commissie communicatie opgesteld.

De Pensioencommissie bereidt de inhoudelijke vormgeving van de pensioenregeling voor ten behoeve van het bestuur. Ze geeft zo nodig een nadere uitleg van de pensioenregeling en beziet de mogelijkheden en gevolgen van het nieuwe pensioenakkoord.

De Commissie Communicatie bereidt het communicatiebeleid voor en daarnaast de vormgeving en inhoud voor de te verstrekken informatie aan de verschillende doelgroepen binnen het POB. Ze bepaalt ook de inzet van de meest geschikte communicatiemiddelen.

De Beleggingscommissie is ingesteld om de beleggingsactiviteiten te monitoren en alle besluiten op het gebied van beleggingen voor te bereiden voor het bestuur. In het verslagjaar is de beleggingscommissie met een onafhankelijke deskundige uitgebreid.

De Auditcommissie is ingesteld in het kader van risicomanagement, administratieve organisatie en interne controle van het POB. Tevens richt de commissie zich op de behandeling van algemene zaken, zoals de overeenkomsten met dienstverleners

De mogelijkheid bestaat om tegen besluiten van het bestuur, als die geen algemene strekking hebben, beroep in te stellen bij de Commissie van Beroep. De leden van deze commissie mogen geen bestuurslid zijn van het POB en ook geen andere band hebben met het POB. Deze commissie, die ad hoc wordt samengesteld, behandelt ingediende bezwaarschriften en brengt de beslissing op beroep en de daaraan ten grondslag liggende overwegingen ter kennis van het bestuur.

Uitbestede activiteiten

Het vermogen van het POB wordt beheerd door AZL (zelfstandig onderdeel van de ING-Groep), waarbij gewerkt wordt op basis van door het bestuur vastgestelde richtlijnen met betrekking tot het vermogensbeheer.

De pensioenadministratie (deelnemersadministratie en pensioenbetalingen), de beleggingsadministratie en de financiële administratie worden eveneens uitgevoerd door AZL.

De actuariële advisering is opgedragen aan Mercer. De waarmerking is opgedragen aan Towers Watson.

Het bestuur maakt zodoende onderscheid tussen beleid en uitvoering van het gekozen beleid als het gaat om actuariële werkzaamheden. De raadgevend actuaaris ondersteunt het bestuur met betrekking tot beleidszaken.

De acties verbonden aan de uitvoering van het gekozen beleid worden verricht door de uitvoerende actuaaris, die is verbonden aan de administrateur.

De controle van de administratie en de jaarrekening wordt verricht door Ernst & Young Accountants.

KAS BANK is de custodian van het POB en draagt als zodanig zorg voor de bewaarneming van de effecten van het fonds. Vanaf 2011 verricht KAS BANK ook de (externe) monitoring van de beleggingen van het POB. F&C beheert de aandelenopties en de rente-opties (swaptions) van het fonds. Aanpassingen in de optieposities worden uitgevoerd na goedkeuring van het bestuur.

Aangesloten instellingen

Bij de aanvang van het verslagjaar waren 168 instellingen aangesloten. In de loop van het jaar treden instellingen toe c.q. eindigt de aansluiting van instellingen. Hierdoor komt het aantal aangesloten instellingen ultimo jaar uit op 161.

Uitvoering en incassoprocedure

De aangesloten instellingen zijn aan het POB een premie verschuldigd voor de verzekering van pensioen en de daaraan verbonden kosten. De jaarlijkse premie bedraagt een door het bestuur, gehoord de raadgevend actuaaris, vast te stellen percentage van het pensioengevend salaris.

De betaling geschiedt bij jaarlijkse vooruitbetaling in vier gelijke termijnen. Dit voorschot wordt binnen zes maanden na afloop van het boekjaar verrekend met de over het boekjaar definitief verschuldigde premie.

Het POB hanteert een incassoprocedure die er op gericht is om de betalingsdiscipline bij aangesloten instellingen te handhaven.

Compliance officer

De compliance officer is belast met het toezicht op de naleving van de gedragscode door aan de gedragscode verbonden personen, waaronder de bestuursleden. Het gaat dan met name om de bepalingen in de gedragscode met betrekking tot het aanvaarden van relatiegeschenken, giften, uitnodigingen, nevenfuncties, het deelnemen in andere instellingen/zakelijke relaties enzovoort. Daarnaast adviseert de compliance officer over de uitleg en toepassingen van bepalingen zoals die zijn opgenomen in de gedragscode.

Vanaf dit verslagjaar vervult mevrouw E. Thieme, Manager Risk & Compliance bij AZL N.V., de functie van compliance officer.

In het verslagjaar zijn door de compliance officer ten aanzien van de naleving van de gedragscode geen bijzonderheden gemeld.

Gedragscode

Het bestuur beschikt over een gedragscode. In 2009 heeft het bestuur de gedragscode geactualiseerd in lijn met de door de koepels opgestelde Modelgedragscode Pensioenfonds. Het bestuur heeft vastgesteld dat er geen zogenaamde insiders zijn benoemd en dat er in de fondssituatie geen sprake is van personen die als insider kunnen worden gekwalificeerd. De aan het POB verbonden uitvoeringsorganisaties dienen te verklaren dat zij een eigen gedragscode volgen die minimaal gelijkwaardig is aan de POB-gedragscode.

In 2012 is op advies van de visitatiecommissie heroverwogen of er toch insiders zijn aan te wijzen. Dit blijkt het geval te zijn en zal in 2012 tot een formele aanpassing leiden.

De leden van bestuur, deelnemersraad en verantwoordingsorgaan gaan met het oog op de naleving van de gedragsregels een individuele overeenkomst aan met het POB en ondertekenen tevens aan het einde van ieder kalenderjaar een verklaring over de juiste naleving van de bepalingen in de gedragscode in het afgelopen jaar. Ook dit jaar heeft ondertekening van de gedragscode plaatsgevonden.

Bevordering deskundigheid

Het POB heeft het deskundigheidsplan en deskundigheidsmatrix bijgewerkt, rekening houdend met de actuele samenstelling van het bestuur en het plan van aanpak ter deskundigheidsbevordering van de pensioenkoepels (versie december 2011). Ook de leden van de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan zijn hierin betrokken.

Gedurende het gehele jaar is aandacht besteed aan actuele pensioenontwikkelingen en deskundigheidsbevordering.

De bestuursleden hebben opleidingen gevolgd en bezochten regelmatig pensioenseminars en bijeenkomsten van toezichthouder en pensioenkoepel. Ze rapporteerden hierover vervolgens aan het gehele bestuur. In het verslagjaar zijn tevens op enkele dagen collectief cursussen gevolgd, te weten:

- Op 18 april 2011 hebben de bestuursleden en enkele leden van deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan een studiemiddag bij F&C gevolgd over derivaten.
- Op 31 mei 2011 hebben de leden van de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan een cursus gevolgd inzake verslaglegging.
- Op 5 oktober 2011 hebben de leden van de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan een cursus gevolgd over algemene en fondsspecifieke pensioenonderwerpen, zoals pensioenakkoord, nieuwe bestuursmodellen, financiële positie, beleggingsbeleid en risicoafdekking, communicatie, risicomanagement en deskundigheidsbevordering.
- Op 11 oktober 2011 heeft het bestuur een bezoek gebracht aan Kasbank waarbij ze een toelichting hebben ontvangen over de externe monitoring en het gebruik van een bijbehorend dashboard.
- Op 28 november 2011 heeft het bestuur een collectieve cursus gevolgd over de gevolgen van het pensioenakkoord.

Daarnaast hebben de meeste leden van het bestuur, de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan collectief begin 2012 de Opleiding Besturen van een Pensioenfonds op deskundigheidsniveau 1 gevolgd. Voor de bestuursleden, die niet in de gelegenheid waren de collectieve cursus te volgen, wordt naar een individuele cursus gezocht. Tevens zal het bestuur in de loop van 2012 hun kennis toetsen aan de hand van de SPO kennisreflector.

Communicatie

De commissie acht een helder en open communicatiebeleid van belang over de ontwikkelingen en de actuele situatie van het POB. Periodiek wordt het communicatieplan aangepast aan de laatste stand van zaken.

Het POB werkt sinds 2011 met het communicatiebeleidsplan 2011- 2015. In 2011 is vooral aandacht besteed aan:

- Algemene ontwikkelingen in pensioenland zoals kredietcrisis en pensioenregister;
- Maatschappelijke ontwikkelingen als vergrijzing en verhoging AOW leeftijd;
- 'Klanttevredenheidsonderzoek' en 'terugkoppeling aan deelnemers';
- Informatie wordt meer op maat en doelgroepgericht aangeboden;
- De website heeft een eigen werkgeversdeel gekregen.

De website van het POB onderscheidt verschillende doelgroepen en biedt informatie op maat.

Regelmatig publiceert het POB nieuwsberichten om de belanghebbenden op de hoogte te houden van actuele zaken en ontwikkelingen.

Tevens beschikt het POB over een pensioenplanner, waarmee de individuele deelnemers nog meer inzicht krijgen in eigen pensioensituatie en de flexibiliseringsmogelijkheden die de POB-pensioenregeling hen biedt.

Vanaf 2007 werkt het POB met het Uniform Pensioen Overzicht (UPO). De opgaven worden in historie bewaard op de website, zodat een deelnemer ook over voorgaande jaren opgaven kan raadplegen. Iedere actieve deelnemer kan daartoe via de website van het POB in een beveiligde omgeving zijn eigen UPO en de opgave van de jaarlijkse waardeangroei van de pensioenaanspraken (factor A genoemd) digitaal bekijken.

Alle toeslagenlabels op de UPO's zijn in het verslagjaar verwijderd. Doel van dit label was om inzicht te geven in de te verwachten toeslagverlening door de pensioenfondsen. Omdat het label niet aan de verwachtingen voldeed is het gebruik van het label vanaf 2011 door de Autoriteit Financiële Markten niet meer verplicht gesteld. Het POB heeft het toeslagenlabel bij de eerstvolgende mutatie van het UPO verwijderd.

Het POB publiceert sinds 2010 periodieke nieuwsbrieven. In 2011 heeft het POB twee nieuwsbrieven uitgegeven.

Februari 2012 is een nieuwe uitgave van de nieuwsbrief verschenen.

Het POB verstuurt de nieuwsbrieven per post naar alle deelnemers en gepensioneerden en stelt ze beschikbaar via de website.

Klanttevredenheidsonderzoek

De Commissie Communicatie is eind 2010 gestart met een klanttevredenheidsonderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd door het bureau Intomart GfK die samen met AZL een online vragenlijst heeft opgesteld. Voor het onderzoek is een aselechte groep van 4.000 deelnemers en gepensioneerden benaderd.

In totaal hebben 353 actieven en ruim 300 gepensioneerden van het POB de online vragenlijst ingevuld. Dit is een respons van 16%.

Het klanttevredenheidsonderzoek is in 2011 afgerond met de volgende doelstellingen en uitkomsten:

- Wat is het beeld/imago dat men heeft van het POB en van AZL? Deelnemers en gepensioneerden hebben een neutraal beeld van het POB en de dienstverlening van AZL.
- In hoeverre zijn de pensioendeelnemers pensioenbewust? Het pensioenbewustzijn bij de actieve deelnemers is groot, maar nog onvolledig. Een meerderheid van 60% maakt zich wel zorgen over pensioeninkomen en 40% verwacht te weinig pensioeninkomen te genereren. Echter slechts 14% heeft de intentie tot het nemen van aanvullende maatregelen zoals sparen.
- In hoeverre is de aanpak van het POB en AZL inzake de pensioencommunicatie effectief? Momenteel wordt de informatievoorziening ervaren als tijdig, volledig en begrijpelijk. De deelnemers zien graag dat het POB vasthoudt aan het geven van duidelijke en begrijpelijke informatie door de POB helpdesk.
- Wordt de doelgroep bereikt? Zijn de communicatiemiddelen begrijpelijk? Het POB gebruikt meerdere communicatiemiddelen, te weten het Uniform Pensioenoverzicht (UPO), de POB Nieuwsbrief, schriftelijke persoonlijke communicatie en de website. De nieuwsbrief en het UPO scoren hoog op begrijpelijkheid en effectiviteit. Bovendien blijkt het UPO relevante informatie in de juiste vormgeving over te brengen. Vrijwel alle ondervraagden gaven aan dat zij het UPO hebben gelezen. Ten aanzien van de

schriftelijke persoonlijke communicatie is het bereik groot. Gemiddeld zijn de gepensioneerden en deelnemers (zeer) tevreden waarbij de vormgeving neutraal wordt ervaren. De website wordt onvoldoende bezocht, slechts 25% van de deelnemers aan de enquête hebben wel eens een bezoek aan de website gebracht. Daarnaast hebben slechts 22% van de ondervraagde actieven ten behoeve van pensioenberekeningen wel eens de pensioenplanner bezocht. Het overgrote deel contacteert hiervoor toch nog steeds de POB helpdesk.

- Hoe tevreden zijn pensioendeelnemers met het POB? De tevredenheid bij de gepensioneerden is goed (7,6) en bij de actieven gemiddeld (6,8).

De bovengenoemde uitkomsten zijn medio 2011 bekend geworden waarbij Intomart het POB de volgende aanbevelingen meegeeft:

- Het pensioenbewustzijn van de POB deelnemer is groot, maar onvolledig. De behoefte aan meer informatie is groot. Denk hierbij aan het stimuleren van de pensioenplanner ten behoeve van de inkomensberekeningen; meer inzicht verschaffen in de pensioenregeling.
- Vergroot het gebruik van de website en pensioenplanner door in de nieuwsbrief en in de persoonlijke schriftelijke communicatiemiddelen de deelnemer hierop te wijzen. Tevens kan het gebruik van de website meer gestimuleerd worden door de informatie meer relevant per doelgroep te maken; actueel, gepersonaliseerd en interactief.
- Vasthouden aan de begrijpelijke en tijdige communicatie.

POB-Pensioendagen

In mei 2011 vond een POB Pensioendag plaats voor P&O-functionarissen en werkgevers.

Daarnaast zijn op verzoek voor vijf aangesloten instellingen in 2011 op locatie pensioendagen georganiseerd voor telkens tussen de 40 tot ruim 100 deelnemers en gepensioneerden.

Tijdens deze informatiebijeenkomsten is onder meer ingegaan op pensioenactualiteiten en relevante ontwikkelingen op het gebied van de financiële positie van het POB, pensioenregeling, communicatie en klanttevredenheid en is een demonstratie met nadere uitleg over de toepassingsmogelijkheden van de POB-pensioenplanner gegeven.

Beleidsdag en beleidsplan 2012 - 2016

Het bestuur organiseert jaarlijks een aparte beleidsdag. Het bestuur staat gedurende de beleidsdag stil bij het (langetermijn)beleid van het POB en evalueert het functioneren van de betrokken externe partijen. Tevens vindt er zelfevaluatie van het bestuur plaats.

(Zelf)evaluatie

Alle bestuursleden zijn individueel geëvalueerd aan de hand van een aantal standaardvragen uit het POB beleidsplan en opleidingsplan. Uit de reacties kan worden geconcludeerd, dat het bestuur zich ziet gesteld voor vele problemen die voortkomen uit zowel wetgeving als economische ontwikkelingen. Er wordt steeds meer gevraagd van de bestuursleden, veel meer verantwoordelijkheden, veel meer tijd en veel meer inzet. Vanuit de betrokkenheid van de bestuursleden van het POB is dat geen probleem. Wel vergt het lid zijn van een pensioenfondsbestuur steeds meer tijd, kennis en inspanning.

Het bestuur streeft naar een steeds hoger deskundigheidsniveau, waartoe ook het opleidingsplan verder moet worden geïntensiveerd. Ook de governance vraagt de komende tijd veel aandacht. Vandaar dat met spanning uitgekeken wordt naar de definitieve invulling van de nieuwe wetgeving rondom de governance. Daarnaast is vastgesteld dat het bestuur een homogeen bestuur is. Verschillen tussen werkgevers en werknemers zijn niet aan de orde. Er wordt in saamhorigheid gewerkt aan de continuïteit van het fonds.

Onderwerpen die tijdens deze dag aan de orde zijn gekomen zijn beoordeling dienstverleners, collectieve en individuele zelfevaluatie, evaluatie beleidsplan en begroting, bevindingen visitatiecommissie, aanbevelingen deskundigheid en competent pensioenfondsbestuur, deskundigheidsbevordering, klanttevredenheidsonderzoek 2011 en de resultaten van de studiemiddag communicatie, toekomst van het POB en het beleidsplan.

Het bestuur stelt jaarlijks een beleidsplan op. Het beleidsplan omvat een analyse van de verwachte ontwikkelingen gedurende de komende vijf jaar en een overzicht van de korte- en langetermijnbeleidsvoornemens van het POB. Het beleidsplan 2012 - 2016 is

in december 2011 na afstemming c.q. positief advies van de deelnemersraad door het bestuur vastgesteld. Voortvloeiend uit het beleidsplan is tevens een jaarkalender opgemaakt met de concrete aandachtspunten voor 2012.

Integere bedrijfsvoering en continuïteitsanalyse

Het beleid van het POB is gericht op integere bedrijfsvoering overeenkomstig artikel 143 van de Pensioenwet. Daaronder is met name begrepen het beheersen van bedrijfsprocessen en -risico's, integriteit, soliditeit van het POB en het beheersen van de financiële positie over de langere termijn. Conform de Pensioenwet zal het POB in dit kader om de drie jaar een continuïteitsanalyse opleveren aan DNB. Een continuïteitsanalyse geeft inzicht in de ontwikkeling van de financiële positie van het POB over een periode van 15 jaar. Daarnaast geeft deze analyse inzicht in de effectiviteit van de door het POB gehanteerde beleidsinstrumenten zoals het premie- en toeslagbeleid. De actuele continuïteitsanalyse dateert van 2009.

In 2011 heeft het POB voorbereidingen getroffen voor de uitvoering van een ALM studie in 2012. In aansluiting op deze ALM studie wordt in 2012 een nieuwe continuïteitsanalyse uitgevoerd.

Risicobeheersing

In het kader van de integriteitsrisico's, risicoanalyse en -management heeft het bestuur in 2010 de risico's op basis van de risicoanalyse methode FIRM (Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode) van DNB geanalyseerd en vastgelegd in een beheersingsplan. Zowel de analyse als het plan beschouwt het POB als document dat doorlopend wordt bijgewerkt op basis van lopende en verrichte activiteiten, bevindingen, vernieuwde inzichten en ontwikkelingen. Daarnaast wordt het POB risicomangement ondersteund door het geldende POB beleidsplan 2012-2016. De nadere uitwerking en het verdere vervolg van de acties geschiedt zoveel mogelijk in de verschillende bestuurscommissies waarbij gebruik wordt gemaakt van de specifieke expertise van de commissies. Ditzelfde geldt ook –voor zover van toepassing– voor de implementatie van (nieuwe) maatregelen en/of afspraken. De wijze en frequentie van monitoring is afgestemd op de aard en/of het belang van het betreffende risico. Deze zijn zoveel mogelijk vastgelegd in de analyse en het plan. De commissies bewaken eveneens de acties die door de uitvoerder moeten worden opgepakt. De commissies rapporteren over de voortgang per vergadering aan het gehele bestuur. Besluitvorming geschiedt vervolgens waar nodig door het bestuur.

In het verslagjaar heeft de auditcommissie expliciet de uitbestedingsrisico's van de verschillende dienstverleners aan de hand van een vragenlijst in kaart gebracht. In mei 2011 heeft het bestuur een actuele versie van de risicoanalyse en beheersingsplan aan DNB gestuurd.

Vanaf 2012 hanteert DNB een nieuwe toezichtaanpak: FOCUS! Het bestuur en in het bijzonder de auditcommissie zal de nieuwe aanpak in 2012 analyseren en verwerken in de risicoanalyse en het beheersingsplan van het POB.

Naleving wet- en regelgeving

Het bestuur heeft geen overtredingen van wet- en regelgeving geconstateerd. Het afgelopen jaar zijn aan het POB geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door DNB geen aanwijzingen aan het POB gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het POB gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

Uitvoeringskosten

In november 2011 heeft de Pensioenfederatie de Aanbevelingen uitvoeringskosten gepresenteerd. Hierin worden de pensioenfondsen opgeroepen om de kosten van het pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten te publiceren. Deze kosten moeten naar de mening van de Pensioenfederatie volledig bekend zijn binnen het pensioenfonds en beschikbaar zijn voor deelnemers.

De aanbevelingen luiden als volgt:

- Rapporteer de kosten van pensioenbeheer in euro per deelnemer.
- Rapporteer de kosten van het vermogensbeheer in % van het gemiddeld belegd vermogen.
- Rapporteer separaat (eventueel geschatte) transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen.

Het fonds deelt de mening van de Pensioenfederatie en wenst volledige transparantie te realiseren ten aanzien van deze kosten. Dit gaat dus verder dan alleen de direct in de jaarrekening te verantwoorden kosten. Het transparant maken van alle kosten en mogelijk afzetten tegen een benchmark is daarbij een middel om de kosten verder te beheersen. Met onderstaand overzicht geeft het fonds gevolg aan de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

Kostenoverzicht:

	2011
<i>Pensioenbeheer</i> ¹⁾	
Kosten in euro per deelnemer	161,71
<i>Vermogensbeheer</i>	
Kosten in % van het gemiddeld belegd vermogen ²⁾	0,565%
Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	niet bekend

Evaluatie herstelplan

Het POB evalueert jaarlijks het herstelplan. Op basis van het herstelplan moet het POB ultimo 2011 minimaal een dekkingsgraad van 107,5% hebben. Begin 2012 heeft het POB het herstelplan geëvalueerd. Deze evaluatie is in februari 2011 aan DNB gerapporteerd. Gezien de dekkingsgraad ultimo december van 107,1% loopt het POB enigszins achter op het herstelplan. Het POB hoeft bij de dekkingsgraad ultimo 2011 uit hoofde van het herstelplan evenwel geen extra maatregelen te treffen. Een resterend aandachtspunt is wel de kostendekkendheid van de premie.

De herstelkracht van het POB is volgens het herstelplan voldoende om uiterlijk binnen vijf jaar weer het minimaal vereist vermogen (met een dekkingsgraad van 104,1%) te bereiken en binnen 15 jaar het vereist eigen vermogen (met een dekkingsgraad van 114,4%).

In 2011 heeft de dekkingsgraad zich ten opzichte van het herstelplan als volgt ontwikkeld:

	Verwacht 2011	Werkelijk 2011
Dekkingsgraad per 31 december	104,6%	111,7%
Sturingsmiddelen		
Premie	1,6%	-0,1%
Uitkeringen	0,2%	0,3%
Toeslagverlening	0,0%	0,0%
Rentetermijnstructuur	0,0%	-15,2%
Overrendement	1,0%	11,5%
Overige mutaties	0,1%	-1,1%
Dekkingsgraad per 31 december 2011	107,5%	107,1%
Vereiste dekkingsgraad per 31 december 2011	123,2%	114,4%

1) Kosten van het pensioenbeheer bestaan uit de kosten van uitbesteding, bestuurskosten en de kosten van toezicht. De totale kosten bedragen 2.146. Om de kosten per deelnemer te berekenen is conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Gewezen deelnemers tellen dus niet mee.

2) Kosten van het vermogensbeheer kunnen in twee categorieën worden onderscheiden. Onder de eerste categorie vallen de beheervergoedingen van de vermogensbeheerder(s) en de overige beheervergoedingen. Deze bestaan voor een belangrijk deel uit kosten verdisconteerd in beleggingsfondsen en zijn niet apart opgenomen in de jaarrekening. De tweede categorie betreft kosten die rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht. Deze kosten zijn dus niet inbegrepen in de kosten van de vermogensbeheerder(s) zoals opgenomen in de jaarrekening en zijn op dit moment niet te schatten.

Financiële positie van het fonds

Als onderdeel van de Pensioenwet geldt het Financieel Toetsingskader (FTK). Onder dit regime dient de technische voorziening vastgesteld te worden op marktwaarde. Tevens dient, als integraal onderdeel van de technische voorziening, rekening gehouden te worden met een opslag voor sterftetrend. Voor het POB resulteert dit in een technische voorziening onder het FTK van € 1.187,1 miljoen en overige technische voorzieningen van € 8,9 miljoen.

De aanwezige dekkingsgraad onder FTK bedraagt 107,1%.

De benodigde solvabiliteit onder het FTK dient zodanig te zijn dat de kans dat het POB in een periode van één jaar wordt geconfronteerd met een zodanige daling van de dekkingsgraad dat het vermogen daalt tot onder de technische voorziening, kleiner of gelijk is aan 2,5%. Voor het POB volgt hieruit dat de benodigde dekkingsgraad gelijk is aan 114,4%.

Aangezien de aanwezige dekkingsgraad lager is dan de benodigde dekkingsgraad, is er sprake van een reservetekort.

De vermogenspositie van het POB is naar het oordeel van de waarmerkend actuaris niet voldoende vanwege het reservetekort. Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt € 49,5 miljoen. Het vereist eigen vermogen bedraagt € 172,6 miljoen.

Premiebeleid

De financiering van de aanspraken is steeds gebeurd door middel van koopsommen. De middelen voor de financiering van de aangegane verplichtingen haalt het POB uit ontvangen premies en beleggingsrendement.

Het premiepercentage bedroeg 22,5% in 2011. Voor 2012 is de premie gehandhaafd op 22,5%.

De totale gedempte kostendeekkende premie bedraagt in 2011 € 37,7 miljoen. De totale feitelijke premie bedraagt in 2011 € 40,1 miljoen.

Toeslagbeleid (Indexatie)

Het POB probeert ieder jaar het pensioen te verhogen met de prijsontwikkeling. Uitgangspunt is de ontwikkeling van de consumentenprijsindex, reeks alle huishoudens, zoals deze zich heeft voorgedaan in de 12 maanden voor de maand oktober voorafgaand aan het tijdstip van toeslagverlening.

Het pensioen is dit jaar per 1 januari 2012 met 0% verhoogd.

Het POB betaalt toekomstige verhogingen van pensioen uit het beleggingsrendement.

Een verhoging en de verwachting voor de komende jaren geven niet meteen ook recht op verhogingen in de toekomst.

Op het voorwaardelijke toeslagbeleid bestaat een uitzondering. Een beperkt aantal deelnemers ontvangt een onvoorwaardelijke toeslagverlening op basis van de salarisstijgingen. Op de opgebouwde pensioenaanspraken van deze specifieke groep verzekerden wordt jaarlijks toeslag verleend conform de ambitie (de loonontwikkeling volgens de CAO Openbare Bibliotheken); hiervoor is een voorziening getroffen. Voor de deelnemers met een onvoorwaardelijke toeslagverlening geldt een verhoogde premiebijdrage (10% van de salarissom).

Herverzekering

Het POB heeft het aan de pensioentoezeggingen verbonden overlijdensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico gedeeltelijk bij een verzekeraar in dekking gegeven in de vorm van een stop loss-herverzekering. De stop loss-herverzekering dekt de schade uit overlijden en arbeidsongeschiktheid voor zover deze schade het eigen behoud (150% van de jaarpremie voor deze verzekering) te boven gaat. Als het contract eindigt, worden alle uitstaande vorderingen en schulden vereffend. Vervolgens vervallen alle wederzijdse verplichtingen, rekening houdend met het uitlooprisico.

Pensioenregeling

De pensioenregeling kent sinds 2006 twee reglementen, namelijk het standaardreglement en het overgangsreglement.

Aanpassingen 2011

In 2011 heeft het POB zijn beide reglementen gewijzigd. De wijzigingen hebben betrekking op:

- Aanpassing overgangsregeling: Inhoudende dat bij onvrijwillig ontslag (gevolgd door een loongerelateerde werkloosheidsuitkering) voorwaardelijke overgangsrechten onder omstandigheden worden toegekend naar evenredigheid van de doorgebrachte deelnemerstijd. Het betreft een voorwaardelijke regeling. Het bestuur besluit jaarlijks over de toekenningen in het komende jaar. Hierdoor worden de lasten van deze aanvullende regeling beheerst;
- Samenwoning en opname in een verzorgingshuis: Met de aanpassing is beoogd dat de samenwoning wordt geacht te blijven voortbestaan nadat een van de partners in een verzorgingstehuis of verpleeghuis is opgenomen;
- Beëindiging arbeidscontract bij vervroegde ingang: bij een vervroeging tot de 60-jarige of latere leeftijd zal voortaan niet worden getoetst of de economische activiteiten dienovereenkomstig worden verminderd. Hierdoor verbeteren de mogelijkheden om (gedeeltelijk) vervroegde pensionering in combinatie met (gedeeltelijk) doorwerken flexibel in te vullen.

Standaardreglement

Voor de deelnemers geboren vanaf 1 januari 1950 of in dienst na 31 december 2005 geldt het standaardreglement. De opbouw van ouderdomspensioen vanaf 65 jaar is 2,25% van de pensioengrondslag op jaarbasis. Er wordt dus jaarlijks een hoger ouderdomspensioen opgebouwd.

Deelnemers kunnen de ingang van het ouderdomspensioen vervroegen, desgewenst tot 55 jaar.

Er wordt een partnerpensioen opgebouwd ter grootte van 70% van het te bereiken ouderdomspensioen. Bij het nieuwe partnerpensioen wordt een spaarpot gevormd, die op de pensioendatum desgewenst kan worden omgezet in extra ouderdomspensioen.

Overgang prepensioen

De opbouw van prepensioen is per 1 januari 2006 beëindigd voor de deelnemers geboren vanaf 1 januari 1950 als gevolg van wettelijke maatregelen. De opgebouwde aanspraken blijven behouden en zijn met instemming van de deelnemer overgeheveld naar het levenslange ouderdomspensioen. Als vervanging van de VUT-CAO, waarin het opgebouwde prepensioen werd aangevuld, wordt het ouderdomspensioen voorwaardelijk als volgt verhoogd.

Van alle pensioenaanspraken die een deelnemer per 31 december 2005 heeft opgebouwd, ontvangt deze deelnemer ruim 14% extra. De deelnemer krijgt dit op de dag van ingang van het ouderdomspensioen, maar uiterlijk op 31 december 2020. De toekenning hiervan zal alleen plaatsvinden bij onafgebroken deelnemerschap aan het POB tot die datum.

Dit komt overeen met de handelwijze bij de VUT-CAO Openbare Bibliotheken, waar bij voortijdige uitdiensttreding ook geen aanspraken werden verleend.

Bij onvrijwillig ontslag (gevolgd door een loongerelateerde werkloosheidsuitkering) kunnen door het bestuur voorwaardelijke overgangsrechten onder omstandigheden worden toegekend naar evenredigheid van de doorgebrachte deelnemerstijd. Het betreft een voorwaardelijke regeling. Het bestuur besluit jaarlijks over de toekenningen in het komende jaar.

Overgangsreglement

Voor deelnemers geboren vóór 1 januari 1950 is de pensioenregeling inclusief de wijzigingen per 1 juli 2005 van kracht gebleven. Het POB heeft hiervoor gebruik gemaakt van een specifieke overheidsmaatregel die het mogelijk maakt om voor alle deelnemers geboren vóór 1950 de oude fiscale regels voor pensioenopbouw te laten blijven gelden. Door gebruik te maken van deze niet-verplichte mogelijkheid, is de pensioenregeling intact gebleven voor de categorie deelnemers geboren vóór 1 januari 1950 én in dienst op 31 december 2005. Deze pensioenregeling is vervat in het zogenoemde overgangsreglement. Ook de geldende overgangsbepalingen blijven van toepassing.

Algemene ontwikkelingen

Contouren van een nieuw pensioenstelsel

Het pensioenakkoord dat de centrale organisaties van werkgevers en werknemers in juni 2010 met elkaar hadden gesloten, heeft in het gehele verslagjaar de gemoederen flink bezig gehouden. Centraal stond daarin het achterbanoverleg bij het FNV. Sociale partners slaagden er uiteindelijk in om het kabinet aan de voorstellen voor een nieuw pensioenstelsel te binden. Een en ander in de vorm van een zogenaamd Uitwerkingsmemorandum.

Vervolgens wist minister Kamp van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) te bereiken dat zich in de Tweede Kamer een meerderheid aftekent die bereid is om het akkoord op hoofdlijnen te steunen. Daarvoor moest hij wel enkele toezeggingen doen en was het zinvol om het akkoord op onderdelen nader te verduidelijken.

Op zijn eigen beleidsterrein, de Algemene Ouderdomswet, zegde hij toe om de overgang naar een hogere pensioenleeftijd voor de lagere inkomens te versoepelen. Daarnaast mogen onder meer de gelden uit de bestaande levensloopregelingen en de nieuwe vitaliteitsregeling voor vervroegde pensionering worden aangewend. Wat betreft het aanvullende pensioenstelsel wil hij bereiken dat in een reëel pensioencontract een zodanige prudente financiering van de pensioenaanspraken plaatsvindt dat de rekening niet naar de huidige jongeren, de toekomstige generaties van pensioengerechtigden, wordt doorgeschoven. Voorts is de beoogde premiestabiliteit nader toegelicht. Tenslotte heeft de bewindsman reeds enig inzicht gegeven in de berekening van het vereist eigen vermogen, onder het duurder wordende regime van nominale pensioencontracten.

Voorts zijn enige onderzoeken uitgevoerd als voorbereiding op een wijziging van de Pensioenwet en daarbinnen van het financieel toetsingskader. Van groot belang is dat het nieuwe stelsel de toets van de Europese en supranationale regelgeving kan doorstaan, met inbegrip van het collectief of individueel invaren van de pensioenrechten die onder het huidige, nominale, contract zijn opgebouwd.

De besturen van de pensioenfondsen hebben zich in het verslagjaar over het algemeen laten informeren over de contouren van het reële pensioencontract en de informatie zoveel als mogelijk geanalyseerd. In dit verband is geconstateerd dat op belangrijke onderdelen van het reële contract nog nadere uitwerkingen worden gemist. De daadwerkelijke wetgeving wordt overigens eerst in het begin van 2013 verwacht. Niet alleen zal deze wetgeving moeten worden afgewacht, de besturen zullen tevens de uitkomsten moeten afwachten van het arbeidsvoorwaardenoverleg tussen de decentrale organisaties van werkgever(s) en werknemers in hun bedrijfssector of onderneming. Daarbij doet zich het vraagstuk voor hoe cao-partijen en fondsbesturen nu en in het kader van het reële pensioencontract aankijken tegen hun toekomstige onderlinge taak- en verantwoordelijkheidsverdeling.

Voor zover werkzaamheden zijn uitbesteed, hebben de meeste fondsbesturen reeds contact met hun contractspartijen, zoals de pensioenadministrateur en vermogensbeheerders, opgenomen om zich op de hoogte te stellen van hun voorbereidingen en opvattingen.

Naar verwachting zal ook het komende boekjaar een jaar worden van verdergaande oriëntatie omtrent de fondsspecifieke betekenis van een keuze voor handhaving van het nominale contract dan wel invoering van een reëel pensioencontract. Zoals gezegd, wordt een belangrijk onderdeel daarvan gevormd door de beslissing of de oude pensioenaanspraken en ingegane pensioenen kunnen worden ingevaren in het nieuwe contract. Tevens loopt de discussie over belangrijke parameters zoals de rekenrente ook nog.

Tenslotte zal de communicatie naar alle belanghebbenden alvast kunnen worden opgepakt. Dit mede omdat de maatschappelijke onrust over de toekomstbestendigheid van het pensioenstelsel voorlopig onverminderd groot blijft. In dit verband is het opmerkelijk maar niet onlogisch dat in toenemende mate aandacht wordt gevraagd voor de positie en de belangen van de jongere deelnemers aan de collectieve pensioenregelingen.

Ingang van AOW-pensioen naar de verjaardag

Uitgangspunt van het pensioenakkoord is onder meer een integrale benadering in de AOW en de aanvullende pensioenregelingen van de pensioenleeftijd, flexibilisering van de pensioeningangsdatum en de stijging van de levensverwachting. Echter, in tegenspraak

hiermee, kwam het kabinet in het verslagjaar met een andere ingangsdatum van het AOW-pensioen, te weten de dag waarop de 65-jarige leeftijd wordt bereikt. In de desbetreffende wetwijziging werd het aanvullende pensioenterrein ongemoeid gelaten. Vastgesteld moet worden dat het door de betreffende maatregel veroorzaakte 'AOW'-gat niet tot de verantwoordelijkheid van de pensioenfondsen kan worden gerekend en dat buiten hen om naar eventuele compenserende maatregelen moet worden gezocht.

De lopende herstelplannen

Ondertussen bleef ook in het onderhavige verslagjaar het herstel van de financiële situatie van de pensioenfondsen, langs de uitgezette herstelpaden en in het beoogde tempo, van de besturen alle aandacht vragen. De lage stand van de rente en de volatiliteit van de financiële markten van aandelen en obligaties, aangewakkerd door rapportages over de gedaalde kredietwaardigheid van overheden en particuliere bedrijven, dwongen tot grote alertheid. In dit verband wordt het bestaande wettelijke toezichtkader als knellend ervaren en niet langer toegeschreven op de realiteit. Tevens moet echter worden vastgesteld dat het bestaande, wettelijke regime voor DNB weinig mogelijkheden biedt voor afwijkingen.

In het verslagjaar heeft DNB desondanks getoond oog te hebben voor de positie van de pensioenfondsen. Zo is bijvoorbeeld het premiebeleid tijdens herstel nader gedefinieerd en werd onder voorwaarden toegestaan dat de premies in 2011 niet behoeften bij te dragen aan het herstel. De eis van kostendekkendheid stond niet ter discussie. Voorts heeft de toezichthouder in het kader van de op te leveren evaluaties van de herstelplannen besloten een correctie toe te passen op de rentetermijnstructuur ultimo december 2011 en de voorgenomen kortingen in percentage te maximeren. De evaluaties dienen te worden gebaseerd op de gemiddelde rente over het laatste kwartaal van 2011, terwijl de aan te kondigen, noodzakelijke kortingen mogen worden beperkt tot maximaal 7%. Hoewel deze maatregelen een aantal pensioenfondsen uit de acute problemen helpen, blijft in de pensioensector de opvatting overheersen dat grote behoefte bestaat aan meer structurele maatregelen. Voorts wordt om een soepeler opstelling door DNB gevraagd in de aanloopjaren naar de invoering van de reële pensioencontracten. Voor het overige wordt verwezen naar het hoofdstuk in dit jaarverslag over de fondsspecifieke financiële situatie.

Alternatieve bestuursmodellen en het initiatiefwetsvoorstel Koser Kaya/Blok

Tegelijk met het pensioenstelsel dat de inhoud en materiële uitkomst van de pensioentoezegging raakt, heeft het kabinet in het verslagjaar de governance van pensioenfondsen ter discussie gesteld.

Minister Kamp publiceerde een voorontwerp van wet, waarin voor de paritair samengestelde fondsbesturen alternatieve modellen worden voorgesteld. Met deze alternatieven wil de bewindsman in de eerste plaats bereiken dat de deskundigheid van fondsbesturen wordt vergroot. Daarnaast wil hij dat de fondsorganen een juistere afspiegeling gaan vertonen van de samenstelling van het deelnemersbestand en dat rekening wordt gehouden met de mate waarin door welke belanghebbende doelgroepen risico's worden gedragen. In dit verband zal de naleving van de aanbevelingen van het Convenant Bevordering Diversiteit Pensioenfondsen van december 2010 met minder vrijblijvendheid worden omgeven. In de jaarverslagen zal over de inspanningen op dit terrein voortaan verantwoording moeten worden afgelegd.

Voorts wil de minister het interne toezicht versterken en moet een efficiëntere organisatie worden bereikt door stroomlijning van de bestaande taken van de onderscheiden fondsorganen.

Over het voorontwerp heeft de bewindsman in het onderhavige verslagjaar een consultatieronde ingelast. Sociale partners, de Pensioenfederatie en DNB hebben van deze gelegenheid gebruik gemaakt en op zijn voorstellen gereageerd. Dit wetsvoorstel is op 24 februari 2012 bij de Tweede Kamer ingediend. Uit de intenties van de minister moet worden afgeleid dat hij het wetsvoorstel separaat van de grote pensioenstelselherziening wil afhandelen. Dit ondanks het feit dat er zeker verbanden met het pensioenakkoord en de introductie van reële pensioencontracten kunnen worden gelegd.

Een andere, inhoudelijke verbinding kan worden gemaakt met het initiatiefwetsvoorstel van de Tweede Kamerleden Koser Kaya (D66) en Blok (VVD). Naar verwachting wordt de Eerste Kamerbehandeling van hun voorstel, dat zich beperkt tot vergroting van de specifieke

medezeggenschap van gepensioneerden, binnenkort afgerond. Waarschijnlijk wordt de feitelijke inwerkingtreding die nog niet geregeld is, niet zonder de parlementaire behandeling van het hiervoor genoemde wetsvoorstel van minister Kamp beoordeeld.

Vergunningen voor PPI's

In het verslagjaar kwamen de vergunningen van DNB af met betrekking tot de oprichting van premiepensioeninstellingen (PPI's). Hiermee wordt deze nieuwe uitvoeringsvorm -voorlopig alleen ten behoeve van beschikbare premieregelingen- steeds meer werkelijkheid. Hoewel primair bedoeld als antwoord op de grensoverschrijdende concurrentie binnen de Europese Unie tussen pensioenuitvoeringsorganisaties, richten de Nederlandse PPI's zich nog voornamelijk op de binnenlandse markt. De PPI speelt in op de waarneembare trend -niet in de laatste plaats vanwege het pensioenakkoord- om loongerelateerde pensioensystemen te wijzigen in beschikbare premieregelingen die de risico's veel meer bij de deelnemers en gepensioneerden neerleggen.

Wijzigingen in de Pensioenwet

In het verslagjaar is de Pensioenwet gewijzigd en zijn enkele knelpunten van merendeels technische aard aangepakt. Zo zijn de wettelijke belemmeringen weggehaald voor het behoud van partnerpensioen op risicobasis in geval van een baanwisseling. Verder wordt op korte termijn het kapitaalcontract tussen pensioenfondsen en hun herverzekeraars afgeschaft. Tenslotte is een ministeriële bevoegdheid gecreëerd om bijbetalingsverplichtingen van de werkgever bij inkomende waardeoverdrachten te mitigeren.

Staatssecretaris Weekers van Financiën wijzigde de fiscale wetgeving zodanig dat vervroegde pensionering vanaf de 60-jarige leeftijd mag worden gecombineerd met het verrichten van arbeid.

Toezichtontwikkelingen

Met betrekking tot het toezicht vallen in het verslagjaar geen nieuwe toezichtontwikkelingen te melden, anders dan die welke reeds waren gepubliceerd in het speerpuntenoverzicht 2010-2014. DNB herinnert de fondsbesturen voortdurend aan de onderzoeksrapporten en aanbevelingen van de Commissie Frijns. Met name wijst de prudentieel toezichthouder op de noodzaak van het vergroten van het inzicht in de beleggingen, het beleggingsproces en op het ontwikkelen van een beter risicomangement.

De AFM publiceerde in het verslag de resultaten van een specifiek onderzoek naar de inzichtelijkheid in en transparantie van de uitvoeringskosten van pensioenfondsen, waaronder de kosten van het vermogensbeheer. Voorts vroeg de gedragstoezichthouder aandacht voor de kwaliteit van de administratie, met name voor de juistheid en volledigheid van de uniforme pensioenoverzichten (UPO's).

Beide toezichthouders hebben als schot voor de boeg reeds aangekondigd stevig toezicht te gaan houden op de nakoming van de verplichtingen onder het regime van reële pensioencontracten. Zij verlangen in dit kader heldere normen voor de financiële opzet en de communicatie over risico's.

Risicoparagraaf

Inleiding

Het POB wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het POB is het nakomen van de pensioenverplichtingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen. In deze paragraaf wordt ingegaan op het beleid van het pensioenfonds en de risico's die het pensioenfonds bij de uitvoering van zijn taken loopt. Voor de wijze waarop deze risico's zijn afgedekt en een kwantificering van deze risico's wordt verwezen naar de paragraaf "Financiële risico's" in de jaarrekening.

Beheersing van de risico's

Voor wat betreft de financiële risico's kan worden opgemerkt dat het bestuur periodiek wordt voorzien van managementinformatie met betrekking tot de status van de beleggingen. De administratie beschikt over een on-line internetverbinding met de custodian Kasbank. Door middel van periodieke rapportages is er continu inzicht in de handelingen, risico's in bijvoorbeeld landen en valuta's, en status van de beleggingen.

Minimaal eens per kwartaal wordt direct verantwoording afgelegd over het gevoerde beleggingsbeleid door middel van een presentatie.

Het bestuur streeft naar een zodanige invulling van zijn beleid dat jaarlijks wordt voldaan aan de eisen ten aanzien van de financiële positie. Om dit te bewerkstelligen beschikt het bestuur over de volgende sturingsmiddelen:

- de hoogte van de toekomstige premiebatens;
- de hoogte van de toekomstige toeslagverlening;
- het beleggingsbeleid.

De invloed van deze sturingsmiddelen op de financiële positie van het fonds wordt jaarlijks geëvalueerd. Bij deze evaluatie speelt zowel de huidige, als de toekomstige financiële positie van het fonds een rol.

Financiële risico's

Matchingrisico

Het matchingrisico is het risico dat ontstaat doordat de beleggingen en de pensioenverplichtingen niet op elkaar zijn afgestemd. Dit omvat onder meer verschillen in looptijd en rentegevoeligheid (renterisico), valutarisico, liquiditeitsrisico en de gevoeligheid voor ontwikkeling in prijspeil (inflatie).

ALM is een instrument dat kan worden gebruikt om de optimale soort en/of mate van matching te bepalen.

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen.

De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor eventuele toeslagverlening over de opgebouwde aanspraken en ingegane pensioenen. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

Het POB maakt gebruik van het standaardmodel aangepast voor specifieke risico's, zoals actief beheer en leverage. Als gevolg daarvan wordt een partieel intern model gehanteerd. Het solvabiliteitsrisico bestaat uit de volgende risicocategorieën:

- Renterisico (S1);
- Zakelijke waarden risico (S2);
- Valuta risico (S3);
- Grondstoffenrisico (S4);
- Kredietrisico (S5);
- Verzekeringstechnisch risico (S6);
- Concentratierisico (S8);
- Operationeel risico (S9);

Renterisico (S1)

Renterisico is het risico dat het saldo van de marktwaarde van de portefeuille vastrentende waarden en de nominale pensioenverplichtingen op marktwaarde verandert door veranderingen in de markttrente. Het structurele renterisico wordt beheerst binnen het ALM-proces. Integrale beheersing van de balansrisico's is onderdeel van de nieuwe financiële opzet.

Het renterisico van het POB is gedeeltelijk afgedekt door een portefeuille renteswaps aan te kopen. De renteswaps dekken 96,2% van de kasstromen van de voorziening pensioenverplichtingen van het POB af. Bij de door DNB opgegeven rentedaling van (ongeveer 1%-punt) daalt de dekkingsgraad met ruim 6%-punten. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van opties op renteswaps ('swaptions'), die bij scherpere dalingen van de rente additionele bescherming bieden.

Een swap is een derivaat waarbij een partij een bepaalde kasstroom of risico wisselt tegen dat van een andere partij. Het POB maakt gebruik van renteswaps. De renteswap wordt in het algemeen gebruikt om renterisico's te beheersen of af te dekken, of om een gewenste rentepositie in te nemen.

De renteswap is een ruiltransactie die geschiedt op een internationale financiële markt, waarbij partijen de rentebetalingen gedurende de looptijd, of een deel van de looptijd, tegen elkaar ruilen. Na het verstrijken van deze tijd worden ze weer teruggenomen. De hoofdsommen van de leningen worden bij een renteswap niet uitgewisseld, die zijn alleen in theorie, in de berekeningen herkenbaar. Uitwisseling vindt uitsluitend plaats van de rentes.

Swaptions zijn opties om in de toekomst een swap aan te gaan tegen een bepaald renteniveau. Dat betekent een vrijwaring van de gevolgen van een mogelijke rentedaling beneden dit niveau.

Zakelijke waarden risico (S2)

De waarde van de beleggingen fluctueert met de koerswijzingen van de effecten waarin wordt belegd.

Dit risico neemt toe bij een beperking van de spreiding van effecten in de portefeuille.

De risico's kunnen verder toenemen wanneer gebruik gemaakt wordt van geschreven optieposities, indien belegd wordt met geleend geld of indien waardepapieren worden verkocht die het fonds niet bezit (short selling).

Het beleggingsbeleid van de stichting sluit het beleggen met geleend geld in principe uit evenals het verkopen van waardepapieren die de stichting niet bezit. POB mag enkel put-opties schrijven wanneer deze onderdeel uitmaken van een afdekkingsstrategie. Het schrijven van ongedekte put-opties is niet toegestaan.

De samenstelling van de beleggingen is weergegeven in de toelichting op de balans.

Indien aandelen in ontwikkelde markten 25% in waarde dalen en aandelen in opkomende markten met 35% in waarde dalen dan daalt de dekkingsgraad daardoor met 12,6%-punten.

Omdat de vermogensbeheerders ten opzichte van de strategische portefeuille afwijkende posities innemen in hun portefeuille, is er sprake van actief beheer. Door dit actief beheer ontstaan extra risico's die tot uitdrukking komen in een verzwaring van de vereiste buffer. Actief risico wordt alleen becijferd voor de aandelenportefeuille. Het actief risico wordt bepaald met een (ex-post) tracking error. Bij een tracking error lager dan 1% is geen extra buffer nodig. Voor aandelen ontwikkelde markten is rekening gehouden met een schok van 27% en voor aandelen opkomende markten met een schok van 37% ultimo 2011.

Valutarisico (S3)

Valutarisico is het risico dat de waarde van de beleggingen verandert door veranderingen in valutakoersen. De kans dat de wisselkoers van vreemde valuta verslechtert ten opzichte van de euro betekent een risico voor het fonds omdat de verplichtingen doorgaans in euro's luiden en bezittingen (deels) in vreemde valuta.

Het POB hanteert een strategische afdekking van 100% voor het neerwaarts risico van de vreemde valuta Amerikaanse dollar, Britse pond, Japanse yen en Zwitserse franc. Als de euro met 20% daalt ten opzichte van andere valuta dan daalt de dekkingsgraad daardoor met 0,1%-punt.

Grondstoffenrisico (S4)

Fondsen die beleggen in grondstoffen (commodities) lopen het risico dat de waarde van deze beleggingen daalt. In het standaardmodel is een berekening van de gevoeligheid van het eigen vermogen voor grondstoffen (S4) voorgeschreven. Het grondstoffenrisico wordt berekend aan de hand van een scenario waarbij wordt uitgegaan van een waardedaling van de beleggingen in grondstoffen van 30%.

Indien grondstoffen 30% in waarde dalen dan daalt de dekkingsgraad daardoor met 1,0%-punt.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico hangt samen met de beleggingen in verhandelbare schuldpapieren en met de tegenpartijen. Kredietrisico op verhandelbare schuldpapieren wordt beschouwd als prijsrisico. De beheersing van deze vorm van kredietrisico is geïntegreerd in het beleggingsproces, door middel van een richtlijn over de maximale belegging per kredietklasse. De mate waarin het fonds gevoelig is voor de schok hangt af van looptijdkenmerken van de kasstromen in de rentegevoelige portefeuille. Indien de creditspread met 40% stijgt dan daalt de dekkingsgraad daardoor met 0,1%-punt.

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Naast de financiële risico's staat het POB bloot aan verzekeringstechnische risico's, waarvan het langlevensrisico het belangrijkste is. Bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen worden prudente veronderstellingen gehanteerd, waaronder leeftijdscorrectiefactoren alsmede toekomstige verbetering van de levensverwachting. Andere verzekeringstechnische risico's zijn kortlevensrisico, arbeidsongeschiktheidsrisico en looninflatie.

Concentratierisico (S8)

Wanneer een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt, loopt het fonds concentratierisico. Ten behoeve van hun risicomanagement dient het fonds rekening te houden met concentratierisico, hetgeen kan resulteren in het aanhouden van een reserve in het eigen vermogen. Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. In het standaardmodel is de gevoeligheid van het eigen vermogen voor het concentratierisico gelijkgesteld aan 0%.

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico betreft het risico dat ontstaat als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen en onverwachte externe gebeurtenissen. Ten behoeve van het risicomanagement dient het fonds rekening te houden met operationeel risico, wat kan resulteren in het aanhouden van een reserve in het eigen vermogen. In het standaardmodel is de gevoeligheid van het eigen vermogen voor het operationeel risico gelijkgesteld aan 0%.

Prijsrisico

Prijsrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen

in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico kan worden gemitigeerd door diversificatie. In aanvulling hierop kan het prijsrisico worden gehedged door het gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), zoals opties en futures. POB maakte in het verslagjaar geen gebruik van derivaten om prijsrisico's af te dekken.

Beleggingsrisico's alternatieve beleggingen

Alternatieve beleggingen zijn net als beleggingen in de traditionele categorieën (waaronder aandelen) onderhevig aan risico's. Risico's worden veroorzaakt doordat beleggers zekere bedragen (hun initiële investeringen) opgeven in ruil voor onzekere inkomsten in de toekomst. Alternatieve beleggingen zijn daarnaast onder te verdelen in diverse categorieën, waarvan de risicoprofielen onderling aanzienlijk kunnen variëren en dus ook de beleggingsrisico's.

Niet financiële risico's

Operationele risico's (waaronder interne beheersing, IT en integriteitsrisico)

Het operationeel risico is het risico op verlies als resultaat van inadequate of foutieve interne processen, mensen en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen. Operationele risico's hebben een negatieve impact op een goede uitvoering van de pensioenregeling. Voor deze operationele risico's geldt wel dat een verregaande reductie onevenredig veel inspanning en kosten met zich mee kan brengen. De operationele uitvoering geschiedt door AZL. Deze partij had een SAS 70-rapport (type II). Inmiddels bestaat SAS70 niet meer en is dit per 15 juni 2011 vervangen door de ISAE 3402-rapportage. Belangrijke verschillen tussen beiden rapportages zijn de vereiste verklaring van het management in de ISAE 3402-rapportage de zogenaamde management assertion. En daarnaast het uitvoeren van risicoanalyses. Daar AZL vanaf 2010 beschikt over een zogenaamde In Control Statement heeft de overgang naar ISAE 3402 voor AZL weinig impact gehad. Ook de ISAE 3402-rapportage bestaat uit een type I en een type II verklaring en ook hier worden alleen processen beschreven welke de financiële verantwoording raken.

Ook voor 2011 heeft AZL een ISAE 3402 type II-rapportage afgegeven en geeft de directie wederom een In Control Statement af. De ISAE 3402 type II-rapportage van AZL N.V. is door de auditcommissie opgevraagd en geëvalueerd.

Het overleggen van deze ISAE 3402 type II-rapportage komt tegemoet aan de Beleidsregel 'Uitbesteding Pensioenfondsen' waarin DNB heeft vastgesteld dat een pensioenfonds dat zijn administratie uitbesteedt aan een uitvoerder verantwoordelijk is en blijft voor een juiste administratie.

Uitbesteding en de risico's die hiermee samenhangen

Het bestuur heeft onder behoud van zijn verantwoordelijkheden een aantal werkzaamheden structureel uitbesteed. De uitbesteding van werkzaamheden aan een derde partij heeft tot gevolg dat het bestuur geen directe gezagsverhouding heeft met de personen die bij de derde partij feitelijk en dagelijks zijn belast met de uitvoering van die werkzaamheden. Het bestuur heeft voorts geen rechtstreeks zicht op en voert geen directe controle uit op administratieve processen, zoals uitbetaling van pensioenen, pensioenberekeningen e.d. Het bestuur erkent voorts dat aan de uitbesteding het risico is verbonden van discontinuïteit van de dienstverlening door AZL.

Bij alle uitbestedingsactiviteiten conformeert het fonds zich volledig aan de regelgeving van DNB op het gebied van uitbesteding. Het fonds beschikt voor iedere extern uit te voeren activiteit over een uitbestedingsovereenkomst die voldoet aan het bij of krachtens artikel 34 van de Pensioenwet bepaalde. In voorkomende gevallen worden met de uitvoerende organisatie nadere afspraken omtrent procedures, processen, informatieverstopping en te leveren diensten vastgelegd in een Service Level Agreement (SLA). In een SLA worden ten minste ook afspraken vastgelegd over de administratieve organisatie, de autorisatie en procuratiesystemen en de interne controle van de uitvoerende organisatie.

Juridische risico's

Een pensioenfonds loopt het risico in rechte aangesproken te worden. Ten einde dit risico te beperken kan het fonds maatregelen treffen. Eén risico is dat de fondsstukken niet voldoen aan de wettelijke bepalingen. Een ander risico is dat men als bestuurder in persoon kan worden aangesproken. Het POB heeft hiervoor geen aansprakelijkheidsverzekering. Het POB zal, ervan uitgaand dat er

sprake is van te goeder trouw handelen, eventuele schade van het bestuurslid vergoeden. Een derde risico betreft het in onvoldoende mate vorm geven aan consistent beleid. Dit maakt het fonds kwetsbaar indien het hierop wordt aangesproken. Een vierde risico betreft het niet of onduidelijk communiceren naar partijen. Een vijfde risico betreft aansprakelijkheid door het niet of niet goed uitvoeren door partijen die het fonds heeft ingehuurd.

Om de bovengenoemde risico's te mitigeren zijn de volgende beheersingsmaatregelen ingevoerd:

1. Het POB toetst, bijgestaan door externe adviseurs, de gevolgen van wetwijzigingen voor de fondsdocumenten en wijzigt deze indien nodig.
2. Het overnemen van de bestuurdersaansprakelijkheid is beperkt tot gevallen waarin sprake is van te goeder trouw handelen door het betreffende bestuurslid.
3. Het POB ziet erop toe dat besluitvorming consistent en goed gedocumenteerd plaatsvindt. Deze documentatie zorgt ervoor dat ook derden de inhoud en werking van dit beleid kunnen volgen.
4. Het POB werkt volgens een communicatieplan. Dit plan bewaakt de wettelijk verplichte momenten van communicatie. Naast deze vereisten heeft het fonds eigen communicatiedoelstellingen. Door het planmatig uitvoeren wordt bewerkstelligd dat het fonds aan de eisen van de wet en consistentie van uitingen voldoet.
5. Met alle ingehuurde partijen zijn contractuele afspraken gemaakt. Partijen dienen regelmatig te rapporteren over het wel of niet voldoen aan de gemaakte afspraken. Daar waar mogelijk heeft het POB activiteiten gescheiden ondergebracht, waardoor er een mechanisme ontstaat van controle van de ene door de andere partij.

Jaarlijks vinden er controles plaats door de waarmede actuaire en accountant op de uitvoering door het POB. Materiële onvolkomenheden worden door hen gerapporteerd.

In het algemeen draagt het bestuur er zorg voor dat het voldoende kennis en kunde bezit om zijn verantwoordelijkheid te kunnen dragen.

De opsomming van de hierboven genoemde risico's is niet limitatief. De juiste afdekking van deze genoemde risico's geeft wel een indicatie over de juridische weerbaarheid van het POB.

Verzekerdenbestand

	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen-gerechtigden	Totaal
Stand per 31 december 2010	9.292	9.137	4.172	22.601
Mutaties door:				
Nieuwe toetredingen	862			862
Ontslag met premievrije aanspraak	-1.149	807		-342
Waarde-overdracht		-93		-93
Ingang pensioen	-269	-342	497	-114
Overlijden	-12	-20	-78	-110
Afkoop			-84	-84
Andere oorzaken	79	43	-39	83
Mutaties per saldo	-489	395	296	202
Stand per 31 december 2011	8.803	9.532	4.468	22.803

Specificatie pensioengerechtigden

	2011	2010
Ouderdomspensioen	3.980	3.696
Nabestaandenpensioen	453	438
Wezenpensioen	35	38
Totaal	4.468	4.172

Beleggingen

Algemene ontwikkelingen

In maart 2011 werd de wereld opgeschrikt door een zware aardbeving, gevolgd door een tsunami en een nucleaire ramp in Japan. Dit leidde in dit deel van de wereld tot een recessie en zorgde overal voor stagnaties in de aanvoer van onderdelen voor met name de auto- en elektronica-industrie. Mede als gevolg hiervan kreeg de wereldeconomie vanaf het tweede kwartaal van 2011 te maken met een groeivertraging. Deze groeivertraging werd versterkt door de gevolgen van de 'Arabische Lente' in Noord-Afrika en het Midden-Oosten en de daarmee samenhangende stijging van de olieprijs. Een voorzichtig herstel in Japan en de VS in het najaar van 2011 kon niet voorkomen dat de Europese economie in het vierde kwartaal van 2011 in een recessie belandde. Belangrijkste reden hiervoor was de aantasting van het consumentenvertrouwen in Europa als gevolg van een aanhoudende eurocrisis.

Kapitaalmarkt en rente

De eurocrisis werd ingegeven door toenemende speculaties over een mogelijke herstructurering van de Griekse staatsschuld. Als gevolg hiervan liepen de spanningen in de Europese rentemarkten steeds verder op in 2011. Ook andere eurolanden (zoals Portugal, Ierland, Spanje en Italië) raakten door het "Griekse drama" besmet. Tijdens een aantal Europese tops zetten beleidsmakers weliswaar belangrijke stappen richting budgettaire en politieke integratie van de Eurozone, maar zij brachten, door het ontbreken van concrete crisismaatregelen, geen structureel vertrouwensherstel bij beleggers. Het voortbestaan van de Eurozone stond in 2011 meer dan eens ter discussie.

Ook in de VS was de staatsschuld een belangrijk thema. Op het laatste moment bereikten Democraten en Republikeinen in augustus 2011 een akkoord over een verhoging van het 'schuldplafond'. Het afgesproken bezuinigingspakket was in de ogen van kredietbeoordelaar S&P echter onvoldoende, waarop zij de AAA-rating van de VS verlaagde naar AA+.

De Europese Centrale Bank (ECB), die door de oplopende inflatie in april de rente nog verhoogde, verlaagde de rente in november en december tot 1,0%. Daarnaast nam de ECB maatregelen om de liquiditeit van de Europese bankensector te verbeteren en kocht zij (beperkt) staatsleningen van landen als Griekenland, Spanje en Italië, vooral om de opname van nieuwe leningen in de markt soepel te laten verlopen.

Terwijl de rentes van landen in de periferie van de Eurozone sterk opliepen, daalde de rente op staatsleningen van 'veilige' landen als Duitsland, Nederland en de VS tot historische dieptepunten. De rente op Nederlandse staatsleningen daalde in 2011 bijna één volledig procentpunt en eindigde het jaar op een stand van 2,2%. Ook de VS wordt, ondanks de enorme staatsschuld en het verlies van de AAA-rating, mede dankzij de liquiditeit van deze markt, nog altijd gezien als 'veilige haven'.

De onrust in de obligatiemarkt leidde tot oplopende spreads (opslagen) op risicovollere obligaties. Obligaties van opkomende markten uitgegeven in harde valuta bleven, in verhouding tot eerdere crises, redelijk goed presteren.

Aandelen

Wereldwijde aandelen daalden, gemeten in euro, met 2,4%. Opkomende aandelenmarkten werden stevig geraakt door de hoge risicoaversie bij beleggers en verloren 15,4%. Ook Aziatische markten kenden een teleurstellend jaar. Japanse aandelen daalden 11,3% terwijl de overige volwassen Aziatische markten 9,8% inleverden. Europese aandelen daalden 7,5%. De Nederlandse AEX index schoot met -11,9% nog dieper in het rood. De Dow Jones Index tenslotte, boekte dankzij de status van veilige haven en het economisch herstel in de VS, een positief resultaat: +5,4%.

Valutamarkten

Door het verkrappend monetair beleid van de ECB in de eerste jaarthelft –en het zeer soepele beleid van de Federal Reserve– steeg de euro in de eerste helft van 2011 tegenover de dollar (van 1,34 naar 1,45). De eurocrisis en het soepeler monetair beleid van de ECB maakten de stijging in de tweede helft ongedaan. De EUR/USD daalde naar 1,30.

Gevolgen voor de Nederlandse pensioenfondsen

Toen de kredietcrisis in 2007 uitbrak leken de Nederlandse pensioenfondsen nog over voldoende reserves te beschikken. Eind 2008 kwamen veel fondsen echter in de problemen. Zo'n 340 pensioenfondsen moesten een herstelplan indienen. Nu, drie jaar later, blijkt dat de maatregelen die werden genomen, niet voldoende zijn geweest. De simultane daling van aandelenkoersen en swaprente (van 4% medio 2011 tot circa 2,5% ultimo 2011) heeft in 2011 opnieuw een sterk drukkend effect gehad op de dekkingsgraden van Nederlandse pensioenfondsen. Zij zijn weer terug op het niveau als in het voorjaar van 2009. Uit onderzoek van de NOS naar de 35 grootste pensioenfondsen blijkt dat zeker zeven miljoen Nederlanders gekort dreigen te worden op hun uitkering of op de opbouw van het pensioen. Bij negen fondsen gaat het om een korting van gemiddeld meer dan 7 procent.

Vooruitblik

Verwacht wordt dat de wereldeconomie in 2012 verder vertraagt. Men verwacht voor 2012 een groei van 3% ten opzichte van 3,5% in 2011. Voor de volwassen economieën als geheel wordt verwacht dat de groei onder het lange termijn gemiddelde liggen. Er zijn echter grote regionale verschillen. Voor Europa wordt een milde recessie verwacht, met een negatieve economische groei in de eerste helft van 2012. Hoe diep en hoe lang de Europese recessie zal zijn, hangt grotendeels af van de manier waarop de staatsschuldencrisis wordt aangepakt. De nadruk op bezuinigen voorspelt weinig goeds voor de toch al zwakke groeivoorzichten in de Eurozone.

Men verwacht dat de Amerikaanse economie de mogelijkheid heeft een recessie te ontlopen. De presidentsverkiezingen in november 2012 zijn een risicofactor, doordat Democraten en Republikeinen weinig zullen toegeven in de aanloop daar naartoe. Stimuleringsmaatregelen zijn daarom eerder uit monetaire dan uit budgettaire hoek te verwachten.

In deze lijn wordt verwacht dat de opkomende markten last zullen ondervinden van de afnemende groei van de wereldeconomie, omdat de exportvraag vanuit de volwassen economieën afneemt. Landen als China en India hebben echter de meeste ruimte om de (binnenlandse) economie te stimuleren door het versoepelen van het monetair en budgettair beleid.

Kapitaalmarkt en rente

Verwacht wordt dat de ECB de korte rente verder zal verlagen, tot 0,5% in de eerste helft van 2012. De ontwikkeling van de lange rente zal voorlopig bepaald blijven worden door de risicobereidheid van beleggers – en dus vooral door het verloop van de eurocrisis. De 'search for yield' door beleggers blijft een belangrijke steun voor risicovollere vastrentende beleggingen zoals bedrijfsobligaties en obligaties van opkomende markten.

Vastgoed

Vastgoedaandelen presteerden een groot deel van 2011 beter dan de brede aandelenmarkt. Dit kwam mede door de daling van de lange rentes. Een eventuele stijging van de kapitaalmarktrentes kan daarom negatief uitpakken. Een ondersteunende factor voor beleggers in de vastgoedmarkt is het aantrekkelijke dividendrendement dat kan worden gerealiseerd op vastgoedaandelen.

Wereldwijde aandelenmarkten

Het jaar 2012 zal voor aandelenbeleggers een weg met obstakels zijn. Markten worden onderworpen aan extreme stemmingswisselingen van beleggers. Hierdoor zal de volatiliteit (beweeglijkheid) hoog blijven. Bedrijven zijn echter gezond. Zij worstelen niet met te grote voorraden of overcapaciteit. De kosten zijn goed onder controle, waardoor de winst beter bestand is tegen een terugval in inkomsten. Balansen zijn sterk en de winstmarges bevinden zich nog steeds op hoge niveaus.

Verwacht wordt dat de Europese en Amerikaanse bedrijfswinsten in 2012 zullen gaan dalen. Voor Japan en de opkomende markten wordt, uitgaande van een sterkere economische groei aldaar, uitgegaan van een lichte winstgroei. De waarderingen van aandelen weerspiegelen al veel onzekerheden. Zij zijn aantrekkelijk vanuit een historisch oogpunt: de huidige koers-winstverhouding is lager dan het gemiddelde op de lange termijn. Daardoor lijkt het risico van een recessie inmiddels ingeprijsd.

Valuta

Een verdere versoepeling van het monetaire beleid in de Eurozone kan de euro onder druk zetten. Risicoaversie en renteverlagingen kunnen een negatief effect hebben op de valuta's van opkomende markten. De valuta's van grondstof gerelateerde (volwassen) economieën, zoals Australië en Canada zouden kunnen gaan profiteren.

Fondsspecifieke ontwikkelingen

Strategisch beleggingsbeleid 2011

Uitgangspunt voor het beleggingsbeleid is het door het fonds gehanteerde strategische beleidskader, waarin het premie-, indexatie en beleggingsbeleid in onderlinge samenhang worden afgestemd. Gegeven enerzijds de stand van de dekkingsgraad en anderzijds de beleidskeuzes die het fonds maakt inzake het premie- en indexatiebeleid, maakt het bestuur, een voortdurende afweging inzake het te voeren beleggingsbeleid. Minimaal één maal per jaar (maar indien nodig ook vaker) vertaalt het bestuur de uitkomsten van deze afweging in een set strategische normwegingen en bijbehorende bandbreedtes.

Voor 2011 zijn de volgende normwegingen vastgesteld:

	Norm- weging
vastrentende waarden	38,2%
aandelen	37,8%
onroerend goed	14,0%
grondstoffen	5,0%
hedge funds	1,7%
converteerbare obligaties	3,3%
liquiditeiten	0,0%

Ter beheersing van de risico's van marktbevingen worden structureel een aantal risico's afgedekt:

- Het valutarisico op dollar, pond, yen en Zwitserse franc van de beleggingen in zakelijke waarden (aandelen, onroerend goed en grondstoffen). Hiervoor wordt gebruik gemaakt van valutatermijn contracten.
- Circa 60% van het renterisico van de verplichtingen wordt afgedekt door middel van een zogenaamde matching portefeuille. Deze matching portefeuille bestaat uit AAA staatsleningen, bedrijfsobligaties van hoge kwaliteit (tenminste een BBB kredietrating) en renteswaps.

Daarnaast worden opties gebruikt ter bescherming van de dekkingsgraad tegen de neerwaartse risico's van extreme marktsituaties:

- Aandelenopties: gedurende 2011 was ongeveer 50% van de aandelenportefeuille afgedekt tegen de negatieve gevolgen van een sterke koersdaling op de aandelenmarkt door middel van put opties.
- Rente opties: tussen 30 en 40% van het renterisico van de verplichtingen wordt met behulp van rente opties (swaptions) afgedekt. In geval van een forse daling van de lange rentes bieden deze swaptions compensatie voor de stijging van de verplichtingen.

Operationeel beleggingsbeleid

Implementatie van de normportefeuille

De normportefeuille voor 2011 is in de loop van het tweede kwartaal geïmplementeerd. Ten opzichte van ultimo 2010 werd een nieuwe beleggingscategorie in de portefeuille toegevoegd, namelijk converteerbare obligaties. Daarnaast werd binnen de aandelenportefeuille een nieuwe subcategorie toegevoegd, te weten hoog-dividend aandelen.

De verdeling van de beleggingen ultimo 2011 was als volgt:

	Weging
vastrentende waarden	37,6%
aandelen	39,2%
onroerend goed	13,2%
grondstoffen	5,0%
hedge funds	1,8%
converteerbare obligaties	2,9%
liquiditeiten	0,3%

Vastrentende waarden

Het totale rendement van de vastrentende beleggingen kwam in 2011 uit op 3,3%.

In 2011 is een brede spreiding over subcategorieën gehandhaafd. Binnen de vastrentende portefeuille werd belegd in staatsleningen (als onderdeel van de matching portefeuille), bedrijfsobligaties van hoge kwaliteit, inflatie gerelateerde obligaties (Inflation linked bonds), staatsobligaties van opkomende landen (Emerging market debt) en hoogrenderende obligaties (High yield).

Ook in 2011 werden de beleggingen in euro staatsleningen geconcentreerd in de landen met de hoogste kredietwaardigheid (AAA). De onrust over de schuldenpositie van een aantal Europese landen ging daardoor grotendeels aan de beleggingen van het POB voorbij. Op euro staatsleningen werd over 2011 een rendement behaald van 7,5%, hetgeen beperkt hoger is dan het rendement van de AAA benchmark over dezelfde periode.

De beleggingen in staatsleningen van opkomende landen en inflatie gerelateerde obligaties presteerden vrijwel in lijn met het marktgemiddelde. De rendementen van de beleggingen in bedrijfsobligaties van hoge kwaliteit en hoogrenderende obligaties bleven achter bij de benchmark.

Aandelen

De aandelenportefeuille van het pensioenfonds liet in 2011 een rendement zien van -4,4%, terwijl de benchmark een rendement behaalde van -4,1%

De aandelenportefeuille is gespreid over de grote aandelenmarkten in Europa, Noord Amerika, Japan en de Pacific. Daarnaast vinden er beleggingen plaats in opkomende markten en de subcategorieën kleine ondernemingen (small caps) en hoog-dividend.

De beperkte underperformance van de aandelenportefeuille is met name het gevolg van een relatief groot belang in opkomende markten. De rendementen van de aandelenbeleggingen in opkomende markten bleven achter bij andere aandelenmarkten. Daarnaast bleven de rendementen van de Noord-Amerikaanse beleggingen achter bij het marktgemiddelde. De beleggingen in kleine ondernemingen, hoog dividend en opkomende markten presteerden allemaal beter dan de relevante benchmark.

Onroerend goed

De onroerend goedportefeuille behaalde een rendement van 0,1%.

Het rendement op de beursgenoteerde vastgoedportefeuille van het pensioenfonds bedroeg -8,8%, benchmark -9,4%. Het rendement van de niet-beursgenoteerde vastgoedportefeuille van het pensioenfonds bedroeg 3,1%.

Grondstoffen

De beleggingen in grondstoffen worden ingevuld via participatie in een (semi-)indexfonds.

Het rendement in 2011 bedroeg 2,0%, benchmark 2,1%.

Hedgefunds

Begin 2011 was het pensioenfonds belegd in drie fund of hedge funds. Twee van deze drie fondsen zijn in liquidatie. In de loop van 2011 is een van deze fondsen daadwerkelijk geliquideerd. Het rendement van de beleggingen in funds of hedge funds over 2011 bedroeg -0,3%, benchmark -8,7%.

Converteerbare obligaties

In de loop van 2011 heeft het fonds een belang opgebouwd in converteerbare obligaties. Als gevolg van dalende aandelenmarkten en oplopende risico opslagen op de obligatiemarkten daalden de beleggingen in deze categorie in waarde. Per saldo werd een rendement behaald van -11,7%, benchmark -7%.

Risico overlay

Het pensioenfonds dekt de strategische valutaposities in Amerikaanse dollars, Britse ponden, Japanse yen en Zwitserse francs strategisch voor 100% af. Als gevolg van de verzwakking van de euro ten opzichte van deze valuta's resulteerde dit beleid in 2011 in een negatieve bijdrage aan het rendement van het pensioenfonds van 1,2%-punt.

Het strategisch renterisicobeleid bestaat uit twee elementen:

1. 60% afdekking van de rentegevoeligheid van de voorziening pensioenverplichtingen door middel van een matching portefeuille waarin AAA staatsleningen, bedrijfsobligaties van hoge kwaliteit en renteswaps zijn opgenomen.
2. Circa 30 tot 40% van het renterisico van de voorziening pensioenverplichting wordt afgedekt met swaptions, zodanig dat de invloed van extreme renteveranderingen op de dekkingsgraad wordt afgedekt.

Als gevolg van de daling van de marktrente leverde het strategische renterisicobeleid in 2011 een positieve bijdrage aan het rendement van het pensioenfonds. Zowel de swaps als de swaptions stegen fors in waarde. In totaal droegen swaps en swaptions 12,2%-punt bij aan het rendement over 2011.

Ter bescherming van de dekkingsgraad tegen de gevolgen van grote koersdalingen op de aandelenmarkten maakt het pensioenfonds gebruik van aandelenopties. Met behulp van deze opties was in 2011 ongeveer 50% van de aandelenportefeuille afgedekt tegen grote koersdalingen. In de eerste helft van 2011 is een gedeelte van de afdekking geactualiseerd (langere looptijd en hogere uitoefenkoersen). Later in het jaar stegen deze opties in waarde als gevolg van dalende aandelenmarkten. De risico overlay voor aandelen droeg daardoor in 2011 positief bij aan het resultaat (0,8%-punt).

Per saldo droegen de verschillende afdekkingsstrategieën (valuta-, rente- en aandelenrisico) in 2011 positief bij aan het beleggingsresultaat van het pensioenfonds. De gecombineerde bijdrage aan het resultaat van deze afdekkingsstrategieën was 12,0%-punt.

Samengevat: resultaat belegd vermogen

Over 2011 bedroeg het rendement van de beleggingen van het pensioenfonds, exclusief afdekkingsstrategieën, -0,1%.

De verschillende afdekkingsstrategieën droegen in totaal 12,0%-punt bij aan het resultaat. Inclusief afdekkingsstrategieën leverde de beleggingsportefeuille in 2011 een rendement op van 11,9%, terwijl de benchmark 9,8% rendeerde.

Het grote rendementsverschil met de benchmark wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door het besluit van De Nederlandse Bank om de waarderingsmethodiek voor toekomstige pensioenverplichtingen (tijdelijk) aan te passen. Aangezien de benchmark voor een belangrijk deel bestaat uit de verandering van de marktwaarde van de verplichtingen, had het besluit van DNB directe consequenties voor het benchmarkrendement. Exclusief het effect van de aangepaste waarderingsmethodiek voor de verplichtingen bedroeg het rendement van de benchmark 11,6%.

Maatschappelijk verantwoord beleggen; uitsluitingsbeleid

Bij het vaststellen en het uitvoeren van het beleggingsbeleid wordt niet alleen rekening gehouden met financiële en risicoaspecten, maar ook met aspecten die van belang zijn voor een duurzame en sociale ontwikkeling van de maatschappij. Bij die aspecten komen onder meer ethische kwesties en milieuaangelegenheden aan de orde. Het bestuur betreft informatie over duurzame economische groei –vaak van niet-financiële aard– bij zijn analyses van de kwaliteit van ondernemingen waarin wordt belegd en brengt het belang daarvan tevens onder de aandacht van haar dienstverleners zoals externe vermogensbeheerders.

Mede in dit kader heeft het fonds belangen in enkele beleggingsfondsen waarin een actief uitsluitingsbeleid wordt gevoerd op grond van uitgangspunten voor verantwoord beleggen. De gehanteerde uitsluitingscriteria in deze fondsen zijn kernrechten van de mens, ernstige vormen van kinderarbeid, dwangarbeid, zware milieuvervuiling, controversiële wapens, vrijheid van vakvereniging, geen dwangarbeid en geen betrokkenheid bij corruptie.

Eind 2011 stonden voor wat betreft Europa 15 ondernemingen op de uitsluitingslijst, in Noord Amerika betrof het 20 ondernemingen en in het Verre- en Midden Oosten 13 ondernemingen. Het POB heeft geen directe beleggingen in deze ondernemingen. Aangezien het POB gebruik maakt van door externe managers beheerde beleggingsfondsen is het niet volledig te vermijden dat er indirect beleggingen plaatsvinden in de uitgesloten ondernemingen. Eind 2011 vonden er indirect beleggingen plaats in meerdere uitgesloten ondernemingen, via de beleggingen in door externe managers beheerde beleggingsfondsen. Uitgedrukt als percentage van het totale vermogen van het POB bedroegen de beleggingen in de uitgesloten ondernemingen 0,29%.

Maatschappelijk verantwoord beleggen; corporate governance

Sinds het voorjaar van 2005 neemt het fonds haar maatschappelijke verantwoordelijkheid door uit hoofde van zijn aandeelhouderschap stemrecht uit te oefenen op aandeelhoudersvergaderingen van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen.

Het grootste gedeelte van de beleggingen van het pensioenfonds zijn momenteel ondergebracht in beleggingsfondsen. Sedertdien stemt Altis, een onderdeel van ING, namens het pensioenfonds tijdens vergaderingen van beleggingsfondsen indien Altis, gezien hebbende de onderwerpen, dit nodig acht. Zo nodig, neemt Altis vooraf contact op met het pensioenfonds met betrekking tot, door Altis, als controversieel ervaren onderwerpen ter stemming.

Tabel performancecijfers 2007-2011

Performancecijfers 2011 (in %)

Vastrentende waarden	3,3
Aandelen	-4,4
Onroerend goed	0,1
Grondstoffen	2,0
Hedge funds	-0,3
Totaal (exclusief overlays)	-0,1
Bijdrage valutaoverlay	-1,2
Bijdrage renteoverlay	12,2
Bijdrage aandelenoverlay	0,8
Totaal rendement	11,9
Z-score	1,25

Benchmarks

De door het pensioenfonds gehanteerde benchmarks luiden als volgt (per 31 december 2011):

Matching portefeuille:

De strategische rentehedgecoëfficiënt (60%) maal het rendement van de Voorziening Pensioen Verplichtingen

Vastrentende waarden:

Staatsleningen: Citigroup EGBI AAA index.

Bedrijfsobligaties van hoge kwaliteit: Barclays Capital Euro Corporate Index.

Overige vastrentende waarden: Compositie op basis van Barclays Capital Eurozone CPI Bond index, JP Morgan Emerging Market Bond index, Merrill Lynch High Yield Index en Citigroup High Yield Market Capped Index

Aandelen: Compositie op basis van de Morgan Stanley Capital International indices voor Europa, Verenigde Staten, Japan, Pacific ex Japan, Europese Small caps, opkomende markten en wereldwijde aandelen.

Vastgoedmaatschappijen:

Compositie met een samenstelling van beursgenoteerde fondsen en niet-beursgenoteerde fondsen. Voor de beursgenoteerde fondsen geldt als benchmark de GPR 250 Global index en voor de niet-beursgenoteerde fondsen geldt als benchmark de ROZ/IPD Dutch Property index.

Commodities:

S&P Goldman Sachs Commodity index total return

Hedge funds:

HFRX Global Hedge Fund index

Totaal:

Compositie op basis van de norm verdeling van het vermogen en de bijbehorende benchmark per beleggingscategorie.

Relevante ontwikkelingen 2012

Financieel crisisplan

De kredietcrisis en de hieruit voortvloeiende noodzaak voor pensioenfondsen om herstelplannen op te stellen, heeft DNB ertoe gebracht haar toezicht op het opstellen van financieel crisisplannen door pensioenfondsen te verscherpen. DNB heeft daartoe alle fondsen verplicht om uiterlijk 1 mei 2012 over een dergelijk plan te beschikken. Het POB heeft gedurende het eerste kwartaal 2012 eveneens gewerkt aan de opstelling van een dergelijk plan. Dit plan is tijdens de bestuursvergadering op 18 april 2012 door het bestuur vastgesteld en toegestuurd aan DNB.

ABTN / ALM / Continuïteitsanalyse

In 2012 heeft het bestuur een actuele ALM studie voor het POB laten maken. Het bestuur analyseert de bevindingen in 2012 en verwerkt deze waar nodig in de ABTN. Tevens zal 2012 een nieuwe continuïteitsanalyse plaatsvinden.

Gedragscode en insiderregeling

Het bestuur heeft in 2012 besloten tot aanpassing van de huidige gedragscode. Op aanbeveling van de visitatiecommissie heeft de beleggingscommissie nogmaals bekeken of het bestuur en/of de leden van de beleggingscommissie met het huidige beleggingsbeleid en besluitvormingsproces als insider aangemerkt moeten worden. Dit blijkt het geval te zijn voor het volledige bestuur. Dit werd als ongewenst beschouwd. Het bestuur heeft in april 2012 besloten tot actualisering van de gedragscode en het mandaat van de beleggingscommissie uit te breiden, waardoor alleen de leden van de beleggingscommissie als insider aangemerkt kunnen worden.

Inmiddels is het kabinet-Rutte demissionair geworden. Wat dit betekent voor de uitwerking van het Pensioenakkoord is nog onbekend. Intussen volgt het POB nauw de ontwikkelingen en gevolgen van het Lente-akkoord.

FOCUS, de vernieuwde toezichtaanpak van DNB

Het bestuur heeft kennisgenomen van de nieuwe aanpak FOCUS. FOCUS bouwt voort op FIRM, de risicomethodologie die de afgelopen jaren bij DNB in gebruik was, maar kent enkele belangrijke verbeteringen. Het bestuur zal FOCUS in de loop van 2012 nader analyseren en verwerken in haar risicoanalyse en - beheersingsplan.

Samenvatting actuarieel rapport

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening (VPV) is per 31 december 2011 als volgt vastgesteld:

	2011	2010	2009	2008
Actieve en arbeidsongeschikte deelnemers	619.429	524.280	398.011	412.565
Gewezen deelnemers met premievrije aanspraken	159.421	129.158	130.104	132.690
Gepensioneerden	408.720	359.982	308.487	292.438
Toevoeging i.v.m. gewijzigde sterftetrend	0	0	33.465	0
Voorziening pensioenverplichtingen	1.187.570	1.013.420	870.067	837.693
Aandeel herverzekeraars	0	-6.813	-6.511	-6.845
Voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening	1.187.570	1.006.607	863.556	830.848
Voorziening arbeidsongeschiktheidsrisico's	2.389	2.379	2.328	2.932
Voorziening overgangsregelingen	4.767	6.748	6.910	7.690
Voorziening Slotuitkering	1.295	1.019	1.010	1.067
Voorziening VUT	0	0	0	32
Voorziening onvoorwaardelijke toeslagverlening	0	373	461	466
Totale voorziening eigen rekening	1.196.021	1.017.126	874.265	843.035

Er is, behoudens de componenten die onvoorwaardelijk verhoogd worden, geen toeslag verleend per 1 januari 2012.

Het resultaat van het fonds toonde over 2011 een negatief saldo van 33.479, tegenover een negatief saldo over 2010 van 1.653.

Kostendekkende premie

Conform de ABTN zijn de kostendekkende premie en de gedempte kostendekkende premie over boekjaar 2011 vastgesteld, rekening houdend met de actuele marktrente geldend per 1 januari. De kostendekkende premie bedraagt 42.117. De gedempte kostendekkende premie bedraagt 37.715. De feitelijk betaalde premie bedraagt 40.078 en is derhalve hoger dan de gedempte kostendekkende premie.

Financiële positie

De dekkingsgraad ultimo 2011 is als volgt:

	2011	2010	2009	2008
Beschikbaar vermogen	1.281.189	1.135.773	994.568	873.718
Voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening	1.187.147	1.006.607	863.556	830.848
Overige technische voorzieningen	8.874	10.519	10.709	12.187
Aanwezige dekkingsgraad	107,1%	111,7%	113,8%	103,6%
Vereiste dekkingsgraad	114,4%	118,2%	117,5%	123,1%
Vereist eigen vermogen	172.565	185.019	152.825	194.881

De berekening is als volgt:

Vereist eigen vermogen

Renterisico (S1)	5.089
Zakelijke waarden risico (S2)	160.261
Valutarisico (S3)	32.911
Grondstoffenrisico (S4)	20.552
Kredietrisico (S5)	13.106
Verzekeringstechnisch risico (S6)	39.703
Totaal som van de S-en	271.622
Diversificatie	-99.057
Totaal risico (o.b.v. wortel formule)	172.565
Vereiste dekkingsgraad	114,4%

De ontwikkeling in de dekkingsgraad van primo 2011 tot ultimo 2011 wordt als volgt verklaard:

	Vermogen	Voorziening	Aanwezige dekkings- graad
Primo 2011	1.135.773	1.017.126	111,7%
Premie	42.118	37.926	-0,1%
Uitkeringen	-30.464	-30.659	0,3%
Toeslagverlening	-4	-50	0,0%
Rentetermijnstructuur	0	159.342	-15,2%
Overrendement	135.046	14.286	11,5%
Overige mutaties	-1.280	-1.950	-1,1%
Ultimo 2010	1.135.773	1.017.126	111,7%

De dekkingsgraad van het POB is gedaald van 111,7% ultimo 2010 naar 107,1% ultimo 2011. Deze daling wordt met name veroorzaakt door de daling van de DNB-rentetermijnstructuur. Het behaalde overrendement heeft een groot positief effect gehad op de dekkingsgraad. Op basis van het ingediende herstelplan zou ultimo 2011 een dekkingsgraad van 107,5% worden verwacht. De aanwezige dekkingsgraad ultimo 2011 bedraagt 107,1%. Het fonds loopt dus nog iets achter op het herstelplan.

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Oordeel verantwoordingsorgaan

Op grond van artikel 12 van het Reglement Verantwoordingsorgaan (VO) dient het VO een oordeel te geven over het handelen van het bestuur van het pensioenfonds in het afgelopen jaar, alsmede over de beleidskeuzes voor de toekomst. Bij de beoordeling wordt ook betrokken of er van een evenwichtige belangenbehartiging sprake is.

Het VO komt voor 2011 tot de volgende opmerkingen.

- In 2011 was de financiële situatie van het fonds één van de belangrijkste aandachtspunten voor het bestuur. 2011 was wederom een jaar met een scherp dalende rente. Door aanpassing van het beleggingsbeleid (waarin duidelijk maatschappelijk verantwoord beleggen als uitgangspunt is opgenomen/bevestigd) en een daarop afgestemde risicoafdekking, konden de negatieve consequenties voor het fonds worden beperkt. In vergelijking met eind 2010 is de dekkingsgraad weliswaar gedaald, doch ten opzichte van het herstelplan is de achterstand bij het einde van het verslagjaar minimaal. Daarbij kan nog worden betrokken dat de vereiste dekkingsgraad voor 2011, op basis van het hiervoor genoemde beleggingsbeleid en risicoafdekking, aanmerkelijk lager ligt dan waarmee bij het opstellen van het herstelplan rekening moest worden gehouden.
- De beheers- en beleggingskosten zullen volgens de Visitatiecommissie (VC) 2009 transparanter verantwoord kunnen worden. Ook de transactieomvang in verband met de beleggingen acht zij in dit verband relevant. In reactie hierop gaf het bestuur aan deel te zullen nemen aan het CEM-onderzoek 2011. De uitkomsten daarvan worden afgewacht. Het VO juicht toe, dat in 2011 evenals in 2010 is gefocust op deze aandachtspunten. Daarbij werden in de categorie beleggingskosten de transactiekosten duidelijker geïdentificeerd als aandachtspunt, zowel wat betreft de informatieve waarde van de rapportages, als het volume in kosten en aantallen transacties. Het bestuursbeleid ter zake beoordeelt het VO als positief, en perspectiefrijk voor beleid in de naaste toekomst.
- Het VO geeft, vanuit de taakomschrijving zoals opgenomen in het reglement Verantwoordingsorgaan, veel aandacht aan de communicatie met (ex-)deelnemers en gepensioneerden. Vandaar dat instemmend is gereageerd op de beleidsvoornemens in het communicatieplan 2011-2015. Positief is het VO over het in 2011 gehouden Klanttevredenheidsonderzoek (KTO). Slechts 16% van de benaderde deelnemers en gepensioneerden hebben de online vragenlijst ingevuld. Niet duidelijk is waarom 84% van de benaderde personen niet heeft gereageerd, en waarom deze response zou moeten worden beschouwd als voldoende. Gelet op het in het communicatieplan opgenomen streven de informatievoorziening aan betrokkenen in toenemende mate digitaal te laten verlopen, baart de ons inziens beperkte response op het KTO zorgen. In dat licht is het begrijpelijk dat het bestuur voorlopig vast blijft houden aan de analoge informatievoorziening.
- In 2011 heeft het bestuur van het fonds een Visitatiecommissie (VC) ingesteld die het functioneren van het bestuur c.q. het fonds heeft beoordeeld. Eind 2011 is daarover door de VC gerapporteerd. In de loop van 2012 zal het bestuur op de rapportage reageren.
- Er zijn geen aanpassingen in reglementen of anderszins geweest die afbreuk doen aan een evenwichtige belangenbehartiging van betrokkenen.

Het VO spreekt een positief oordeel uit over het functioneren van het bestuur.

- Door een aangepast beleggingsbeleid en adequate afdekking van de risico's kon het herstel van het fonds in de pas blijven bij het herstelplan.

- In het algemeen is de VC in de rapportage van eind 2011 aanmerkelijk positiever over het handelen van het bestuur c.q. het fonds dan in de VC rapportage van 2009. Veel zaken in de sfeer van processen, procedures en risicoafdekking die in 2009 kritisch werden beoordeeld zijn afdoende aangepakt en gecorrigeerd.
- Het vigerende Communicatieplan 2011-2015 is in uitvoering. De activiteiten dragen positief bij aan de informatiebehoefte van belanghebbenden en worden zeer gewaardeerd. Het KTO geeft positieve uitkomsten met betrekking tot de dienstverlening, de pensioencommunicatie en de papieren informatie.

Aanbevolen aandachtspunten

In het verslag van het VO over 2010 werd al gerefereerd aan de jaarlijkse verkleining van het draagvlak van het fonds (circa. 3% deelnemers per jaar minder). Aandacht werd gevraagd voor de te verwachten bezuinigingen op het bibliotheekwerk. In 2011 is het aantal deelnemers met 5% afgenomen en voor 2012 en volgende jaren is te vrezen dat de personeelskrimp nog forser zal zijn. Het VO vraagt nogmaals aandacht voor de bezuinigingen op en andere ontwikkelingen in het bibliotheekwerk die een versnelde afname van het draagvlak tot gevolg kunnen hebben en ziet dan ook de in het beleidsplan 2012 aangekondigde rapportage hierover met belangstelling tegemoet.

Het Communicatieplan 2011-2015 gaat uit van verdere digitalisering van de informatievoorziening aan (ex-)deelnemers en gepensioneerden. Gelet op de beperkte response op het KTO en het feit dat slechts 25 % van de deelnemers aan het KTO weleens op de website van het fonds kijkt, is voor de verdere invoering/uitbreiding van de digitale informatievoorziening een extra zorgvuldig, zo nodig getemporiseerd, traject nodig.

Het verantwoordingsorgaan

juni 2012

Reactie van het bestuur

Met genoegen heeft het bestuur kennis genomen van het positieve oordeel van het verantwoordingsorgaan.

De bevindingen en aanbevelingen van het verantwoordingsorgaan bespreekt het bestuur tijdens de jaarlijkse beleidsdag.

Het bestuur heeft de samenwerking en gedachtenwisseling met het verantwoordingsorgaan gedurende het verslagjaar gewaardeerd.

Samenvatting van het Rapport Bevindingen Visitatiecommissie

Intern toezicht

Het intern toezicht heeft betrekking op het kritisch beoordelen van het functioneren van (het bestuur van) het pensioenfonds door onafhankelijke deskundigen.

Het bestuur van het Fonds heeft besloten om voor de invulling van het interne toezicht een visitatiecommissie te benoemen. Daartoe heeft het bestuur een overeenkomst gesloten met VCHolland voor het verzorgen van een visitatie in 2011. De visitatie is uitgevoerd door de heren W. de Bruijn, G. Euverman en H. Hanneman, allen leden van VCHolland.

De visitatiecommissie heeft op 7 december 2011 haar rapportage met het Dagelijks Bestuur besproken.

Hieronder volgen samengevat de belangrijkste bevindingen van de visitatie.

De visitatiecommissie komt op basis van haar onderzoek tot de constatering dat de aansturing van het Fonds door het bestuur zich in positieve zin kenmerkt door een structurele aanpak. Het bestuur anticipeert doelgericht op de voor het Fonds relevante ontwikkelingen. Er is sprake van een adequate governancestructuur. Wel beveelt de visitatiecommissie aan na te gaan of de bij drie bestuursleden voorkomende combinatie van bestuurslid en deelnemer aan het Cao-overleg de gewenste onafhankelijke en evenwichtige belangenbehartiging door het bestuur onder alle omstandigheden waarborgt. Ook beveelt de commissie aan de wenselijkheid te onderzoeken of de groep gepensioneerden statutair een plaats in het bestuur dienen te hebben.

Het bestuur kent een dagelijks bestuur en voorts zijn binnen het Fonds een Audit-, een Pensioen-, een Beleggings-, en een Communicatiecommissie actief. De taken en bevoegdheden zijn/worden binnenkort schriftelijk vastgelegd. De commissie stelt met genoegen vast dat het beleidsplan 2011-2015 voorziet in een gedefinieerde bijdrage en mede daarom nauwe betrokkenheid van alle bestuursleden bij het functioneren van het Fonds. De visitatiecommissie beveelt het bestuur aan het functioneren van het dagelijks bestuur te evalueren. De visitatiecommissie heeft kunnen constateren dat het bestuur op een duidelijke en transparante wijze omgaat met de Deelnemersraad en het Verantwoordingsorgaan. De medezeggenschap is op een goede wijze binnen het Fonds ingevuld. Wel doet de commissie de aanbeveling na te gaan of de informatievoorziening van deze organen adequaat is en beveelt aan te onderzoeken of toezending van de bestuursnotulen in een behoefte voorziet.

Het bestuur geeft (pro-)actief aandacht aan de bevordering van de deskundigheid van het zowel het Bestuur als de Deelnemersraad en het Verantwoordingsorgaan. De basispensioenregeling heeft het karakter van een voorwaardelijk geïndexeerde, fiscaal maximale, middelloonregeling. Toeslagverlening is voorwaardelijk. Er is daarbij een toeslagbeleidsstaf van kracht afhankelijk van de dekkingsgraad. Het deelnemersbestand van het Fonds wijzigt naar verwachting de komende jaren ingrijpend van samenstelling. De commissie beveelt aan op de gevolgen daarvan voor het Fonds zicht te krijgen door het uitvoeren van een continuïteitsanalyse en de deelnemers een toekomstbeeld te schetsen van de mogelijke gevolgen voor henzelf. De uitvoeringskosten van het Fonds liggen binnen de bandbreedte van wat gebruikelijk is voor vergelijkbare fondsen. De integrale kosten van het vermogensbeheer zijn aan de hoge kant. Met name het hoge transactievolume verdient aandacht. De commissie beveelt het bestuur aan hierop alert te blijven. Er is sprake van volledige uitbesteding van het pensioen- en vermogensbeheer. Het Fonds is met de externe dienstverleners overeenkomsten aangegaan waarbij ook aandacht is gegeven aan bewaking en instandhouding van de vereiste kwaliteit. De

mandaten zijn marktconform. De kwaliteit van de door de externe dienstverleners gehanteerde processen en procedures is op objectieve wijze getoetst door de Audit commissie aan de hand van een systematische analyse van de processen en procedures bij de dienstverleners. Met betrekking tot de externe dienstverleners worden de regels van DNB in acht genomen. DNB heeft begin 2011 de deskundigheidseisen geldend voor een pensioenfondsbestuur gelijk gesteld aan die van financiële instellingen als banken en verzekeraars. De commissie beveelt het bestuur aan te bezien of versterking/verbreding van de expertisebasis op dit terrein aan de orde is. Gezien de mate van uitbesteding beveelt de commissie voorts aan van de deskundigheidsbevordering op dit gebied een speerpunt te maken.

De rapportages binnen het Fonds en die van externe dienstverleners zijn duidelijk en overzichtelijk en ook qua frequentie voldoende om snel te kunnen ingrijpen. Binnen de bestaande governancestructuur is sprake van een periodieke monitoring van de geleverde prestaties mede op basis van SLA's.

De notulen van de bestuursvergaderingen zijn beknopt, maar geven een goed beeld van wat in die vergaderingen besproken is. Wel beveelt de commissie aan de onderbouwing van de genomen besluiten uitvoeriger op te nemen.

Het Fonds heeft een gedragscode die ook voorziet in een insidersregeling en een compliance regeling. De complianceofficer komt van buiten het Fonds. De visitatiecommissie beveelt het bestuur aan nog eens na te gaan of de intensieve betrokkenheid bij het beleggingsbeleid van de bestuursleden zich verdraagt met de gehuldigde opvatting dat het Fonds géén insiders kent. Het bestuur heeft het voornemen op korte termijn een integraal "integriteitsplan" op te stellen. De commissie juicht dat toe.

Er is sprake van een adequate klachten- en geschillenregeling.

Het bestuur voert een actief communicatiebeleid aan de hand van een communicatieplan. Er is voorzien in een uitgebreid jaarverslag en een informatieve website. Met behulp van een periodiek klanttevredenheidsonderzoek houdt het bestuur de vinger aan de pols.

In de ABTN 2011 en het Jaarverslag 2010 is uitgebreid aandacht gegeven aan de risico's die het Fonds loopt en de door het Fonds genomen beheersingsmaatregelen. Het bestuur geeft daar ook invulling aan door de inzet van het Financiële Instellingen Risico Management tool van DNB. De visitatiecommissie doet daarbij nog wel de aanbeveling in de risicoparagraaf ook aandacht te geven aan het inflatierisico. De reële dekkingsgraad kan in de informatie aan de deelnemers worden meegenomen.

Utrecht, 7 december 2011

De visitatiecommissie

Reactie bestuur

Het bestuur heeft kennisgenomen van de conclusies en aanbevelingen van het rapport. Het bestuur bedankt de visitatiecommissie voor hun gedegen onderzoek. In het dagelijks bestuur zijn de conclusies en aanbevelingen toebedeeld aan de verschillende commissies van het POB. De commissies zullen voor 1 juli 2012 bekend maken welke acties hieruit voort dienen te vloeien. In het jaarverslag over 2012 zal hierop nader worden ingegaan.

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na resultaatverdeling; in duizenden euro)

Activa	2011	2010
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]		
Onroerende zaken	143.832	165.155
Zakelijke waarden	459.751	420.627
Vastrentende waarden	407.132	401.101
Derivaten	195.459	54.529
Overige beleggingen	74.245	78.720
	1.280.419	1.120.132
Herverzekering [2]	6.831	6.813
Vorderingen en overlopende activa [3]	12.799	15.493
Liquide middelen [4]	1.282	3.303
Totaal activa	1.301.331	1.145.741

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2011	2010
Reserves [5]		
Algemene reserve	-87.397	-66.372
Solvabiliteitsreserve	172.565	185.019
	85.168	118.647
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [6]		
Eigen rekening	1.187.147	1.006.607
Herverzekering	6.831	6.813
	1.193.978	1.013.420
Overige technische voorzieningen voor risico pensioenfonds [7]		
Voorziening arbeidsongeschiktheidsrisico's	2.389	2.379
Voorziening overgangsregelingen	4.767	6.748
Voorziening slotuitkering	1.295	1.019
Voorziening onvoorwaardelijke toeslagverlening	423	373
	8.874	10.519
Kortlopende schulden [8]	13.311	3.155
Totaal passiva	1.301.331	1.145.741

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2011	2010
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds [9]		
Directe beleggingsopbrengsten	28.394	28.145
Indirecte beleggingsopbrengsten	107.131	102.436
Kosten van vermogensbeheer	-479	-1.298
	135.046	129.283
Bijdragen van werkgevers en werknemers [10]	44.316	42.624
Saldo van overdrachten van rechten [11]	-1.287	312
Pensioenuitkeringen [12]	-30.954	-29.420
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [13]		
Toevoeging pensioenopbouw	-33.671	-27.883
Toeslagverlening	69	-1.712
Waardeoverdrachten	982	-223
Verwachte uitkering	30.634	29.098
Benodigde intrest	-13.292	-11.901
Wijziging rentetermijnstructuur	-159.106	-89.177
Toevoeging i.v.m. gewijzigde sterftetrend	0	-32.035
Overige	-6.156	-9.218
	-180.540	-143.051
Mutatie overige technische voorzieningen voor risico pensioenfonds [14]	1.645	190
Herverzekering [15]		
Premies	-48	-72
Uitkeringen uit herverzekering	490	485
	442	413

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2011	2010
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [16]	-2.146	-2.014
Overige baten en lasten [17]	-1	10
Saldo van baten en lasten	-33.479	-1.653
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	-33.479	-1.653

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2011	2010
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Bijdragen van werkgevers en werknemers	47.359	42.258
Uitkeringen uit herverzekering	490	485
Overgenomen pensioenverplichtingen	1.799	2.232
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	0	192
Overige	24	33
	49.672	45.200
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-30.933	-29.401
Overgedragen pensioenverplichtingen	-2.666	-1.681
Premies herverzekering	-48	-72
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-4.287	0
Overige	0	-12
	-37.934	-31.166
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	29.766	30.585
Verkopen en aflossingen beleggingen	5.195.541	3.967.053
	5.225.307	3.997.638
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-5.238.587	-4.012.482
Kosten van vermogensbeheer	-479	-1.298
	-5.239.066	-4.013.780
Mutatie liquide middelen	-2.021	-2.108
Saldo liquide middelen 1 januari	3.303	5.411
Saldo liquide middelen 31 december	1.282	3.303

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Toepassing Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving

Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken heeft het jaarverslag opgesteld in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Waardering

Algemene grondslagen

Alle activa en passiva zijn gewaardeerd tegen de kostprijs, tenzij hierna een andere waarderingsgrondslag wordt vermeld. Voor kortlopende vorderingen en schulden wordt de kostprijs geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Buitenlandse valuta

Activa en passiva in buitenlandse valuta zijn omgerekend tegen de ultimo jaar geldende koersen.

Onroerende zaken

Aandelen van vastgoedmaatschappijen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde.

Zakelijke waarden

De ter beurse genoteerde aandelen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de beurswaarde. Niet ter beurse genoteerde aandelen (fondsen) worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde.

Obligaties

De obligaties zijn gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de beurswaarde.

Leningen op schuldbekentenis

De leningen op schuldbekentenis zijn gewaardeerd tegen de reële waarde. Onder reële waarde wordt in dit verband verstaan de contante waarde van de toekomstige kasstromen op basis van het effectieve rendement ultimo het verslagjaar van overeenkomstige leningen.

Derivaten

Beleggingen in beursgenoteerde derivaten worden gewaardeerd tegen de op 31 december bekende marktprijzen. Beleggingen welke onderhands zijn gekocht, waarvoor geen directe waardering beschikbaar is, worden gewaardeerd op basis van actuele

marktparameters. RJ610 schrijft voor dat derivaten met een negatieve waarde op de passiva zijde van de balans moeten worden weergegeven.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd tegen marktwaarde.

Herverzekering

Het herverzekerd deel van de technische voorziening is berekend als de contante waarde van pensioenpolissen op het leven van (gewezen) deelnemers en heeft betrekking op de premievrije aanspraken van de voorheen bij Aegon Levensverzekering N.V. ondergebrachte pensioenen, vermeerderd met de contante waarde van zowel de door ZwitserLeven toegekende wezen pensioenen als die van enkele overgenomen polissen. In het stop-loss contract met ZwitserLeven, met een afrekeningsperiode van 5 jaar, zijn de volgende risico's herverzekerd:

- de sterfterisico's van de verzekeringen van het partner- en wezenpensioen in de vorm van éénjarige risicokapitalen;
- de invaliditeitsrisico's voor deelnemers voor wie in het fonds invaliditeitspensioen is verzekerd.

De bij ZwitserLeven op risicobasis herverzekerde bedragen betreffen een premie voor het jaar 2010 voor overlijdensrisico van € 2,1 miljoen en voor arbeidsongeschiktheidsrisico van € 0,3 miljoen.

Solvabiliteitsreserve

De hoogte van de solvabiliteitsreserve is maximaal gelijk aan het vereist eigen vermogen volgens het FTK en dient als buffer. Dit maximaal niveau wordt aangehouden.

Technische voorziening voor risico van het pensioenfonds

De TV is, evenals vorig jaar, gelijk aan de actuariële contante waarde van de opgebouwde, premievrije en ingegane pensioenen. Bij de vaststelling van de TV is uitgegaan van marktwaardering. Dit houdt onder andere in dat gerekend is met de termijnstructuur van de actuele nominale marktrente zoals gepubliceerd door DNB. DNB heeft in december 2011 besloten de rentetermijnstructuur aan te passen. De RTS per einde 2011 is vastgesteld als een gemiddelde van de rentetermijnstructuur van alle handelsdagen in de periode 1 oktober tot en met 31 december 2011 en ook voor eind januari is de rentetermijnstructuur gebaseerd op de gemiddelde rente van november, december en januari. Deze vaststellingswijze wordt tot nadere kennisgeving van DNB gevolgd.

Gemiddeld gewogen met de TV kwam de nominale rente eind 2011 ongeveer overeen met een vaste rekenrente van 2,8% (2010: 3,5%).

De pensioenverplichtingen worden berekend volgens overlevingskansen van een AG Prognosetafel 2010-2060 (startjaar 2012) inclusief toepassing sterftetrend en correctiefactoren op basis van ervaringssterfte.

Daarnaast moet in de TV een toereikende voorziening voor kosten zijn opgenomen. Bij de berekening van de TV op basis van FTK grondslagen per 31 december 2011 kwam de kostenvoorziening neer op een opslag op de verplichtingen van 2%.

Als belangrijkste grondslagen voor de berekening van de technische voorziening voor risico van het pensioenfonds worden vermeld:

- Intrest: Rentetermijnstructuur van DNB;
- Sterfte: AG Prognosetafel 2010-2060 (startjaar 2011) -- zonder leeftijdsterugstelling;
- Gehuwdheid: Bij de vaststelling van de voorziening voor partnerpensioen wordt het bepaalde partnersysteem gehanteerd;
- Uitkeringen: De uitkeringen worden continu betaalbaar verondersteld;
- Leeftijden: Aangenomen wordt dat alle verzekerden geboren zijn op de 1ste van de maand van hun werkelijke geboortedatum;
- Leeftijdsverschil: Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op 3 jaar gesteld (man ouder dan vrouw);
- Kosten: In de voorziening pensioenverplichtingen is een excassokostenvoorziening begrepen van 2% van de netto voorziening.

Overige technische voorzieningen

Voorziening arbeidsongeschiktheidsrisico's

De voorziening arbeidsongeschiktheidsrisico's dient voor de spreiding in de tijd van voortzetting van de pensioenopbouw ten laste van het fonds en van arbeidsongeschiktheidspensioen. De voorziening wordt jaarlijks verhoogd met 0,35% van de som van de bijdragegrondslagen voor het risico van arbeidsongeschiktheidspensioen. Daarnaast wordt de voorziening verhoogd met een percentage gelijk aan het gemiddelde rendement van het pensioenfonds alsmede met uitkeringen uit hoofde van herverzekering.

Aan de voorziening worden jaarlijks, ten aanzien van nieuwe arbeidsongeschikte deelnemers en ten aanzien van de wijzigingen in de mate van arbeidsongeschiktheid van de bestaande arbeidsongeschikten, onttrokken of toegevoegd:

- de contante waarde van de ten laste van het POB op te bouwen of niet meer op te bouwen oudedagsvoorzieningen;
- de contante waarde van de toegekende of vrijgevalen arbeidsongeschiktheidspensioenen.

Tevens worden de premies die moeten worden betaald aan de verzekeraars aan de voorziening onttrokken.

De voorziening mag niet minder bedragen dan twee maal de premietoevoeging en niet meer bedragen dan drie maal de premietoevoeging in dat jaar. Het mindere of meerdere wordt verrekend met het jaarresultaat. De premiestelling voor het arbeidsongeschiktheidsrisico wordt periodiek gezien, laatstelijk in 2009.

Voorziening overgangsregelingen

De pensioenregelingen van het POB omvatten overgangsregelingen. De voorziening overgangsregelingen is dusdanig vastgesteld dat deze, samen met de contante waarde van een deel van de toekomstige premiebijdragen, naar verwachting toereikend is om de verplichtingen uit de overgangsregelingen te kunnen financieren. In de kostendeckende premie is hiervoor een component toegerekend. In 2006 bedroeg deze 2% van het salaris. Bij de berekening is verondersteld dat deze premie tot en met 2018 wordt ontvangen. Er wordt rekening gehouden met blijfkansen. De bijdrage van 2% wordt periodiek gezien.

De voorziening wordt jaarlijks verhoogd met de daarvoor bedoelde component in de verschuldigde premiebijdrage en een percentage gelijk aan het gemiddelde rendement van het fonds.

De jaarlijkse onttrekkingen zijn als volgt:

- Overgangsregeling pensioenreglement 1: De financiering van de extra aanspraak op ouderdoms- en partnerpensioen vindt ten laste van de voorziening overgangsregelingen plaats op de pensioendatum, doch uiterlijk op 31 december 2020.
- Overgangsregeling pensioenreglement 2: De koopsommen voor degenen die in het betrokken jaar daadwerkelijk voor de overgangsmaatregelen prepensioen in aanmerking komen worden ten laste van de voorziening gebracht. Jaarlijks toetst het bestuur of de voorziening voldoende is om ook de voorwaardelijke overgangsrechten aan degenen die onvrijwillig zijn ontslagen toe te kennen.

Voorziening slotuitkering

Indien een deelnemer met ingegaan ouderdomspensioen overlijdt en er is een partner, dan loopt de uitkering nog 2 maanden na overlijden door. Indien er geen partner achterblijft, maar er wel kinderen zijn, wordt dit bedrag ineens uitgekeerd. In de reguliere voorziening wordt geen rekening gehouden met deze slotuitkering. Ultimo 2008 is een voorziening gevormd ter dekking van eventuele lasten.

Voorziening onvoorwaardelijke toeslagverlening

Een klein gedeelte van de pensioenaanspraken wordt onvoorwaardelijk geïndexeerd met de looninflatie van de werkgever. Primo 2008 is hier een aparte voorziening voor gevormd.

Resultaatbepaling

Algemeen

De lasten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder directe beleggingsopbrengsten wordt bij vastrentende waarden verstaan de rente-opbrengst verminderd met de kosten; bij de zakelijke waarden wordt, voor wat betreft de aandelen, hieronder verstaan het bruto-dividend, voor aftrek van dividendbelasting, verminderd met de kosten. De intresten van overige activa en passiva worden opgenomen op basis van nominale bedragen.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder indirecte beleggingsopbrengsten worden de volgende resultaten opgenomen:

- gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen van onroerende zaken, aandelen, converteerbare obligaties, opties, leningen op schuldbekentenis en obligaties;
- boetes bij vervroegde aflossingen van leningen op schuldbekentenis;
- valutaverschillen inzake deposito's en bankrekeningen in buitenlandse valuta en valutatermijntransacties.

Kosten van vermogensbeheer

Onder de kosten van vermogensbeheer worden de administratiekosten opgenomen die verband houden met het beheer van de beleggingen alsmede de kosten van exploitatie van het direct onroerend goed. De kosten van vermogensbeheer kunnen niet worden toegerekend aan één specifieke beleggingscategorie.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

Categorie	Stand ultimo 2010	Aankopen/ Verstrek- kingen	Verkopen aflossingen	Gerealiseerde koers- verschillen	Niet- gerealiseerde koers- verschillen	Stand ultimo 2011
Onroerende zaken						
Aandelen vastgoedmaatschappijen	165.155	26.964	-43.101	-249	-4.937	143.832
Zakelijke waarden						
Aandelen beleggingsfondsen	420.627	73.290	-47.555	-2.753	-16.053	427.556
Converteerbare obligaties	0	36.277	0	0	-4.082	32.195
	420.627	109.567	-47.555	-2.753	-20.135	459.751
Vastrentende waarden						
Staatsobligaties	394.676	102.451	-102.329	-1.025	9.609	403.382
Deposito's	4.300	170.819	-173.319	0	0	1.800
Leningen op schuldbekentenissen	2.125	0	-45	-13	-117	1.950
	401.101	273.270	-275.693	-1.038	9.492	407.132
Derivaten						
Swaps	33.057	92.800	-97.109	3.978	85.200	117.926
Opties	17.182	23.152	-11.737	5.795	43.141	77.533
Valutatermijntransacties	4.290	4.708.330	-4.709.821	-2.799	-10.111	-10.111
	54.529	4.824.282	-4.818.667	6.974	118.230	185.348
Overige beleggingen						
Hedgefonds	20.482	0	-1.305	-2	-34	19.141
Commodities	58.238	4.504	-9.097	202	1.257	55.104
	78.720	4.504	-10.402	200	1.223	74.245
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	1.120.132	5.238.587	-5.195.418	3.134	103.873	1.270.308
Waarvan onder de passiva gepresenteerd						
Valutatermijntransacties	0					10.111
Beleggingen aan activa-zijde balans	1.120.132					1.280.419

Totaal beleggingen voor		
risico pensioenfondsen	1.120.132	1.270.308
Vorderingen en schulden beleggingen	13.433	12.195
Depotbank	1.878	267
Beleggingen inclusief liquiditeiten	1.135.443	1.282.770

Het POB heeft in het verslagjaar niet belegd in premiebijdragende instellingen. In het verslagjaar heeft het POB geen beleggingen uitgeleend. Wél zijn er beleggingen als onderpand verstrekt. Deze zijn derhalve niet ter vrije beschikking van het fonds.

Methodiek bepaling marktwaarde

Level 1: Directe marktwaardering: beursnotering in een actieve markt (waarop geen prijsaanpassingen worden uitgevoerd).

Level 2: Afgeleide marktwaardering: geen directe beursnotering maar andere uit de markt waarneembare data waarbij tevens de waarde van beleggingsfondsen is opgenomen, danwel een prijs gebaseerd op een transactie in een niet actieve markt met niet-significante prijsaanpassing (gebaseerd op aannames en schattingen).

Level 3: Modellen en technieken: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.

	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2011
Vastgoedbeleggingen	35.623	12.183	96.026	143.832
Aandelen	418.314			418.314
Vastrentende waarden	423.543	2.278		425.821
Derivaten		202.568		202.568
Overige beleggingen	73.094		19.141	92.235
Totaal belegd vermogen	950.574	217.029	115.167	1.282.770

	2011	2010
[2] Herverzekering	6.831	6.813
[3] Vorderingen en overlopende activa		
Premies		
Dit betreft de nog te vorderen premies van de aangesloten bibliotheken.	0	1.838
Lopende intrest en dividend		
Hieronder is opgenomen de aan het boekjaar toe te rekenen intrest en dividend van:		
– Vastrentende waarden	5.154	5.286
– Derivaten	6.914	7.315
– Liquide middelen	5	5
	12.073	12.606
Beleggingen		
Debiteuren effecten	0	0
Overige vorderingen		
Terugvorderbare dividendbelasting	714	838
Vooruitbetaalde waardeoverdrachten	0	0
Overige	12	211
	726	1.049
Totaal vorderingen en overlopende activa	12.799	15.493
[4] Liquide middelen		
Kas Bank N.V.	267	1.878
ING Bank N.V.	1.015	1.425
	1.282	3.303
Totaal activa	1.301.331	1.145.741

Passiva	2011		2010	
[5] Reserves				
Algemene reserve				
Stand per 1 januari	-66.372		-32.525	
Af/bij: voor/uit solvabiliteitsreserve	12.454		-32.194	
Saldobestemming boekjaar	-33.479		-1.653	
Stand per 31 december	-87.397		-66.372	
Solvabiliteitsreserve				
Stand per 1 januari	185.019		152.825	
Bij/af: uit/naar algemene reserve	-12.454		32.194	
Stand per 31 december	172.565		185.019	
Totaal Reserves	85.168		118.647	
Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt	49.496	104,1%	41.682	104,1%
Het vereist eigen vermogen bedraagt	172.565	114,4%	185.019	118,2%
Het beschikbare eigen vermogen bedraagt	85.168		118.647	
De dekkingsgraad is		107,1%		111,7%
De dekkingsgraad is vastgesteld als het totaal vermogen gedeeld door de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds.				
De berekening is als volgt:				
$(1.187.147 + 8.874 + 85.168) / (1.187.147 + 8.874) \times 100\% = 107,1\%$				
[6] Technische voorziening voor risico pensioenfonds				
De voorziening pensioenverplichtingen per 31 december is als volgt opgebouwd:				
Deelnemers (incl. vutters en arbeidsongeschikten)	625.837		524.280	
Gewezen deelnemers	159.421		129.158	
Pensioengerechtigden	408.720		359.982	
Totale technische voorziening	1.193.978		1.013.420	
Af: herverzekering	-6.831		-6.813	
Blijft: voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening	1.187.147		1.006.607	

	2011	2010
Eigen rekening		
Stand per 1 januari	1.006.607	863.556
Toevoeging pensioenopbouw	33.671	29.292
Toeslagverlening	-69	1.712
Waardeoverdrachten	-982	223
Verwachte uitkering	-30.634	-29.098
Benodigde intrest	13.292	11.901
Wijziging rentetermijnstructuur	159.106	89.177
Toevoeging i.v.m. gewijzigde sterftetrend	0	32.035
Overige	6.156	7.809
Stand per 31 december	1.187.147	1.006.607
Herverzekering		
Stand per 1 januari	6.813	6.511
Mutatie	18	302
Stand per 31 december	6.831	6.813
Totaal voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	1.193.978	1.013.420
[7] Overige technische voorzieningen voor risico pensioenfonds		
Voorziening arbeidsongeschiktheidsrisico's		
Stand per 1 januari	2.379	2.328
Premies	796	793
Rendementsbijschrijving	328	401
Premies en uitkeringen herverzekering	-5	-5
Mutatie i.v.m. invalideren en revalideren	-823	-348
Overschrijding maximum	-286	-790
Stand per 31 december	2.389	2.379
Voorziening overgangsregelingen		
Stand per 1 januari	6.748	6.910
Bij: bijdragen	3.982	3.964
Bijschrijving rente	647	846
	11.377	11.720
Af: contante waarde toegekende pensioenen	-6.610	-4.972
Stand per 31 december	4.767	6.748

	2011	2010
Voorziening slotuitkering		
Stand per 1 januari	1.019	1.010
Bijschrijving rente	14	11
Overige mutaties	262	-2
Stand per 31 december	1.295	1.019
Voorziening onvoorwaardelijke toeslagverlening		
Stand per 1 januari	373	461
Wijziging rentetermijnstructuur	57	33
Benodigde inresttoevoeging	5	5
Uitkeringen	-4	-4
Mutatie voorziening als gevolg van sterfte	-27	-96
Mutaties	0	-85
Toeslagverlening	19	9
Wijziging actuariële grondslagen/methoden	0	48
Overige mutaties	0	2
Stand per 31 december	423	373
Totaal overige technische voorzieningen voor risico pensioenfonds	8.874	10.519
[8] Kortlopende schulden		
Valutatermijntransacties	10.111	0
Dit betreft aan de aangesloten bibliotheken verschuldigde premies.	1.204	0
Administratiekosten	11	2.341
Valutatermijncontracten	0	0
Loonheffing en sociale premies	610	587
Vooruitontvangen waardeoverdrachten	417	0
Uitkeringen	0	0
Effecten	587	6
Overige	371	221
	13.311	3.155
Totaal passiva	1.301.331	1.145.741

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden

De bestuursleden van Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken hebben in 2011 geen bezoldiging ontvangen. Wel is aan bestuursvergoedingen, vacatiegelden en overige vergoedingen een totaalbedrag van door de stichting uitbetaald ten behoeve van het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de deelnemersraad.

Personeel

Gedurende het boekjaar 2011 had Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken geen personeelsleden in dienst.

Baten en lasten

[9] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds

Directe beleggingsopbrengsten

	2011	2010
Onroerende zaken	5.476	5.605
Zakelijke waarden	765	96
Vastrentende waarden	10.112	9.826
Derivaten	11.989	12.566
Subtotaal	28.342	28.093
Verbruikleen effecten	0	0
Liquide middelen	29	13
Bijdragen van werkgevers en werknemers	17	11
Buitengewone bate uit beleggingen	0	23
FVP	0	2
Overige	6	3
Totaal directe beleggingsopbrengsten	28.394	28.145

	2011	2010
Indirecte beleggingsopbrengsten		
Gerealiseerde resultaten		
Onroerende zaken	-249	-278
Zakelijke waarden	-2.753	9.623
Vastrentende waarden	-1.038	6.307
Derivaten	6.974	-20.181
Overige beleggingen	200	1.641
Valutaverschillen	124	2.280
Subtotaal	3.258	-608
<i>Ongerealiseerde resultaten</i>		
Onroerende zaken	-4.937	4.582
Zakelijke waarden	-20.135	68.624
Vastrentende waarden	9.492	7.363
Derivaten	118.230	15.861
Overige beleggingen	1.223	6.614
Subtotaal	103.873	103.044
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	107.131	102.436
Kosten van vermogensbeheer		
Beheerloon	-387	-1.229
Bewaarloon	-92	-69
Totaal kosten vermogensbeheer	-479	-1.298
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen	135.046	129.283
[10] Bijdragen van werkgevers en werknemers		
OP-premie ¹⁾	44.060	42.396
FVP-premies	256	228
	44.316	42.624

1) Inclusief premie t.b.v. prepensioen

	2011	2010
Kostendeekkende premie	42.117	35.993
Gedempte kostendeekkende premie	37.715	35.434
Feitelijke premie	40.078	38.432
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
Inkoop opbouw	30.853	27.089
Risicopremie's overlijden en arbeidsongeschiktheid	2.862	2.237
Opslag instandhouden vereist vermogen	6.248	4.689
Kostenopslag	2.154	1.978
	42.117	35.993
De gedempte premie is als volgt samengesteld:		
Inkoop opbouw	27.326	26.569
Risicopremie's overlijden en arbeidsongeschiktheid	2.735	2.209
Opslag instandhouden vereist vermogen	5.571	4.689
Kostenopslag	2.083	1.967
	37.715	35.434
[11] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	1.379	1.992
Overgedragen pensioenverplichtingen	-2.666	-1.680
	-1.287	312
[12] Pensioenuitkeringen		
Pensioenen		
Ouderdomspensioen	-18.583	-16.552
Arbeidsongeschiktheidspensioen	-423	-429
Partnerpensioen	-2.650	-2.535
Wezenpensioen	-62	-66
Prepensioen	-8.727	-9.375
Subtotaal	-30.445	-28.957

	2011	2010
Andere uitkeringen		
Overlijdensuitkeringen	-21	-18
Compensatie overhevelingstoelage	-295	-296
Afkopen	-193	-149
Subtotaal	-509	-463
Totaal pensioenuitkeringen	-30.954	-29.420
[13] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Toevoeging pensioenopbouw	-33.671	-27.883
Toeslagverlening	69	-1.712
Waardeoverdrachten	982	-223
Verwachte uitkering	30.634	29.098
Benodigde intrest	-13.292	-11.901
Wijziging rentetermijnstructuur	-159.106	-89.177
Toevoeging i.v.m. gewijzigde sterftetrend	0	-32.035
Overige	-6.156	-9.218
	-180.540	-143.051
[14] Mutatie overige technische voorzieningen voor risico pensioenfonds		
Voorziening arbeidsongeschiktheidsrisico's	-10	-51
Voorziening overgangsregelingen	1.981	162
Voorziening slotuitkering	-276	-9
Voorziening onvoorwaardelijke toeslagverlening	-50	88
	1.645	190

	2011	2010
[15] Herverzekering		
Premies		
Arbeidsongeschiktheidsrisico	-10	-5
Overlijdensrisico	-38	-67
	-48	-72
Uitkeringen uit herverzekering		
Ouderdomspensioen	490	485
arbeidsongeschiktheidspensioen	0	0
Nabestaandenpensioen	0	0
	490	485
Totaal herverzekering	442	413
[16] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie	-1.308	-1.249
Accountant (uitsluitend controle jaarrekening)	-35	-20
Actuaris	-248	-310
De Nederlandsche Bank	-61	-34
Vergoedingen bestuur, deelnemersraad en verantwoordingsorgaan	-289	-244
Contributie Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen	-38	-31
Overige	-167	-126
Totaal Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-2.146	-2.014
[17] Overige baten en lasten		
Diversen	-1	10
Saldo van baten en lasten	-33.479	-1.653

Actuariële analyse van het saldo

	2011	2010
Wijziging rentetermijnstructuur	-159.342	-89.304
Beleggingsopbrengsten	120.760	116.096
Premies en koopsommen	4.192	7.114
Waardeoverdrachten	-305	89
Kosten	0	1
Uitkeringen	195	167
Sterfte	547	-1.379
Arbeidsongeschiktheid	286	790
Reguliere mutaties	184	-275
Toeslagverlening	46	-1.746
Incidentele mutaties voorziening	-41	-33.239
Overige	-1	33
	-33.479	-1.653

Risicoparagraaf

(in duizenden euro)

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna wordt een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste financieel risico voor het pensioenfonds is het niet kunnen nakomen van de pensioentoezeggingen. Een belangrijke maatstaf hiervoor is het aanwezig Eigen vermogen. Wettelijk is een gestandaardiseerde methode vastgelegd om te kunnen toetsen of het aanwezig Eigen vermogen voldoende is om een aantal specifieke risico's op te kunnen vangen (het standaardmodel). Het Eigen vermogen van het pensioenfonds per 31 december 2011 is lager dan het Vereist eigen vermogen volgens het standaardmodel, zodat het pensioenfonds hierdoor een langetermijnherstelplan heeft moeten indienen.

Jaarlijks vindt toetsing plaats aan de hand van dit standaardmodel. De verschillende risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6. Tevens wordt rekening gehouden met onderling compenserende effecten (diversificatie effect). Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën:

	2011		2010	
	€	%	€	%
<i>Op basis van de strategische beleggingsmix</i>				
Renterisico (S1)	5.089	0,4	32.298	3,2
Zakelijke waarden risico (S2)	160.261	13,4	159.444	15,7
Valutarisico (S3)	32.911	2,7	29.981	2,9
Grondstoffenrisico (S4)	20.552	1,7	18.048	1,8
Kredietrisico (S5)	13.106	1,1	17.689	1,7
Verzekeringstechnisch risico (S6)	39.703	3,3	32.850	3,2
Diversificatie-effect	-99.057	-8,2	-105.291	-10,3
Vereist eigen vermogen (strategisch)	172.565	14,4	185.019	18,2
Aanwezige dekkingsgraad		107,1		111,7
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,1		104,1
Vereiste dekkingsgraad (strategisch)		114,4		118,2
Vereiste dekkingsgraad (feitelijk)		111,6		116,7

De dekkingsgraad wordt berekend door het eigen vermogen plus de technische voorzieningen (exclusief herverzekering) te delen door de technische voorzieningen (exclusief herverzekering). Het afgelopen jaar is deze, op grondslagen van het Pensioenfonds, afgenomen van 111,7% (2010) naar 107,1% (2011).

Renterisico

Het Pensioenfonds kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen.

De door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur voor het vaststellen van de pensioenverplichtingen ultimo 2011 is voor zowel de kortere looptijden als voor de langere looptijden lager dan die van eind 2010. Dit heeft per saldo een verhogend effect op de technische voorzieningen van 159.106.

Duratie van de vastrentende waarden 15,3 (2010: 5,9)

Duratie van de pensioenverplichtingen 17,0 (2010: 16,6)

Voor de bepaling van het vereist eigen vermogen op basis van de strategische verdeling wordt een strategische renteaftdekking van 96,2% gehanteerd. De feitelijke renteaftdekking kan hiervan afwijken.

Gebruikmakende van bovenstaand beschreven methodiek volgt een risicofactor voor het renterisico van 5.049 op basis van de feitelijke verdeling ultimo 2011 en een renterisico van 5.089 op basis van de strategische verdeling ultimo 2011.

Gevoeligheidsanalyse

Een daling van de marktrente van 1,0%-punt zou leiden tot een hogere verplichting ad 203.718 en tegelijkertijd tot een hogere marktwaarde van de (vastrentende) beleggingen (inclusief derivaten) van 25.043. Per saldo zou een dergelijke daling van de marktrente een verlagend effect op het eigen vermogen hebben van 178.675.

Zakelijke waarden risico

Mogelijke waardedalingen van beleggingen voor het vastgoed en de aandelen zijn in het hiervoor genoemde standaardmodel begrepen. Hiervoor wordt een gedifferentieerde berekening naar categorieën van markten en beleggingen uitgevoerd. Ter zake van het zakelijke waarden risico worden risico-inschattingen aan de hand van de in de markt gebruikelijke risicoparameters gemaakt. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. Dit wordt gerealiseerd door te beleggen in beleggingsfondsen waarin de mix van beleggingen zeer divers is.

	2011		2010	
	€	%	€	%
<i>Verdeling zakelijke waarden per categorie:</i>				
Onroerende zaken:				
Aandelen vastgoedmaatschappijen	143.832	25,6	165.155	28,2
Aandelen				
Ontwikkelde markten	369.194	65,7	369.276	63,0
Opkomende markten	49.120	8,7	51.351	8,8
Totaal	562.146	100,0	585.782	100,0

Valutarisico

De pensioenverplichtingen luiden in euro's, de mogelijke risico's als gevolg van valutakoersontwikkelingen komen daarom alleen bij de beleggingen tot uitdrukking.

Het valutarisico wordt berekend aan de hand van een scenario waarbij wordt uitgegaan van een waardedaling van de beleggingen in vreemde valuta van 20%. Het valutarisico is het totale negatieve effect op de waarde van alle beleggingen als gevolg van dit scenario. Het valutarisico wordt afgedekt middels derivatencontracten.

Op basis van de feitelijke beleggingsverdeling ultimo 2011 bedraagt het valutarisico 26.545. Op basis van de strategische verdeling resulteert een valutarisico van 32.911.

Derivaten

Ter afdekking van de valutarisico's op de effectenportefeuille zijn er door de vermogensbeheerder valutatermijntransacties afgesloten. De post valutatermijntransacties bestaat uit de volgende transacties, omgerekend in euro per 31 december 2011:

in duizenden euro	aankoop	verkoop	resultaat	uiterlijke einddatum
	transacties	transacties		
Euro	343.626		343.626	22 maart 2012
Japanse Yen		-39.730	-39.730	22 maart 2012
Britse Pond		-49.056	-49.056	22 maart 2012
Zwitserse Franc		-16.450	-16.450	22 maart 2012
US Dollar		-248.501	-248.501	22 maart 2012
Totaal	343.626	-353.737	-10.111	

Grondstoffenrisico

"Fondsen die beleggen in grondstoffen (commodities) lopen het risico dat de waarde van deze beleggingen daalt. In het standaardmodel is een berekening van de gevoeligheid van het eigen vermogen voor grondstoffen voorgeschreven. Het grondstoffenrisico wordt berekend aan de hand van een scenario waarbij wordt uitgegaan van een waardedaling van de beleggingen in grondstoffen van 30%.

Het grondstoffenrisico bedraagt 17.225 op basis van de feitelijke verdeling en 20.552 op basis van de strategische verdeling.

Kredietrisico

Bij het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Ter beperking van het kredietrisico gelden binnen het pensioenfonds restricties voor de samenstelling van de vastrentende portefeuilles met betrekking tot geografische spreiding, verdeling over verschillende debiteurencategoriën, de minimale kwaliteit van de debiteur ("rating") en voor de omvang van de beleggingen per debiteur.

	2011		2010	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	261.437	61,4	247.497	60,8
AA	10.362	2,4	27.842	6,9
A	53.819	12,6	39.918	9,8
BBB	33.629	7,9	38.229	9,4
Lager dan BBB	43.346	10,2	40.877	10,1
Geen rating	23.228	5,5	12.024	3,0
Totaal	425.821	100,0	406.387	100,0

	2011		2010	
	€	%	€	%
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 1 jaar	11.343	2,7	14.558	3,6
Resterende looptijd 1-5 jaar	226.182	53,1	210.123	51,7
Resterende looptijd >= 5 jaar	188.296	44,2	181.706	44,7
Totaal	425.821	100,0	406.387	100,0

Het kredietrisico bedraagt 9.109 op basis van de feitelijke verdeling en 13.106 op basis van de strategische verdeling.

Verzekeringstechnisch risico (actuarieel risico)

De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden en arbeidsongeschiktheid. Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Volgens informatie van het CBS en het Actuarieel Genootschap stijgt de levensverwachting van mannen en vrouwen sneller dan eerder werd aangenomen.

Het overlijdensrisico ontstaat doordat deelnemers eerder komen te overlijden dan gemiddeld verondersteld in de tarifiering. Dit geldt voor pensioenvormen waarvoor een uitkering bij overlijden is verzekerd (bijvoorbeeld nabestaandenpensioen). Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het Fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen. Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht.

Ultimo 2011 kent het verzekeringstechnisch risico van zowel de feitelijke als de strategische verdeling een omvang van 39.703.

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen.

De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd

In het standaardmodel dat het fonds hanteert is de gevoeligheid van het eigen vermogen voor concentratierisico (S8) gelijkgesteld aan 0%.

	2011		2010	
	€	%	€	%
Zakelijke waarden				
<i>Verdeling zakelijke waarden per regio:</i>				
Onroerende zaken:				
Europa	118.691	21,1	138.348	23,6
Wereldwijd	25.141	4,5	26.807	4,6
Aandelen				0,0
Opkomende markten	42.989	7,6	0	0,0
Europa	133.570	23,8	148.902	25,4
Afrika	0	0,0	2.944	0,5
Azië	35.718	6,4	77.395	13,2
Noord Amerika	179.474	31,9	167.830	28,7
Oceanië	26.563	4,7	15.143	2,6
Zuid Amerika	0	0,0	8.413	1,4
Totaal	562.146	100,0	585.782	100,0

	2011		2010	
	€	%	€	%
<i>Verdeling zakelijke waarden per sector:</i>				
Onroerende zaken:				
Participaties in vastgoed beleggingsfondsen	143.832	25,7	165.155	28,3
Aandelen				
Financiële instellingen	106.028	18,9	115.672	19,7
Informatietechnologie	53.756	9,6	45.007	7,7
Industriële ondernemingen	38.063	6,8	39.118	6,7
Niet-cyclische consumentengoederen	48.887	8,7	53.420	9,1
Cyclische consumentengoederen	44.387	7,9	39.539	6,7
Farmacie	40.206	7,2	34.071	5,8
Energie	38.060	6,8	38.698	6,6
Nutsbedrijven	8.021	1,4	5.468	0,9
Telecommunicatie	19.149	3,4	15.143	2,6
Basisindustrieën	21.509	3,8	34.071	5,8
Andere sectoren	248	0,0	420	0,1
Totaal	562.146	100,0	585.782	100,0

Grote posten: zakelijke waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in zakelijke waarden

	2011		2010	
	€	%	€	%
Onroerende zaken:				
ING Real Estate Eurosis Fund	12.183	2,2	12.266	2,1
Kempen European Prop Smart Index Fund	10.482	1,9	12.415	2,1
Kempen Global Prop Smart Index Fund	25.141	4,5	–	–
ING (L) Investment Global Real Estate I	–	–	26.807	4,6
ING Real Estate Dutch Off Fund II (Sp)	13.465	2,4	13.957	2,4
ING Dutch Retail Fund III	13.460	2,4	29.641	5,1
ING Dutch Residential Fund IV	63.234	11,2	63.889	10,9
Aandelen:				
BlackRock MSCI Pac Rim Ex-Jp Eq Fund B	18.625	3,3	20.662	3,5
Robeco Emerg. Market Eq SICAV	26.155	4,7	31.848	5,4
ING Multimanager Europe Equity Fund	97.512	17,3	113.597	19,4
ING Multimanager North America Equity Fund	169.391	30,1	170.678	29,1
Goldman Sachs	55.104	9,8	–	–
Totaal	504.752	89,8	495.760	84,6

	2011		2010	
	€	%	€	%
Vastrentende waarden				
<i>Verdeling vastrentende waarden per regio:</i>				
Europa	312.166	73,3	317.387	78,1
Wereldwijd	3.754	0,9	0	0,0
Opkomende markten	59.068	13,9	0	0,0
Afrika	0	0,0	6.096	1,5
Azië	2.224	0,5	21.945	5,4
Noord Amerika	46.739	11,0	46.735	11,5
Oceanië	1.870	0,4	2.032	0,5
Zuid Amerika	0	0,0	12.192	3,0
Totaal	425.821	100,0	406.387	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden per soort:</i>				
Staatsobligaties, niet index-linked	288.784	67,8	283.682	69,8
Index-linked obligaties	32.738	7,7	31.506	7,8
Hypothecaire leningen	247	0,1	157	0,0
Bedrijfsobligaties	102.021	24,0	86.464	21,3
Kortlopende vorderingen op banken	2.031	0,5	4.578	1,1
Totaal	425.821	100,0	406.387	100,0

Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in vastrentende waarden

	2011		2010	
	€	%	€	%
Standard Life-Pan Eur Corp-D	17.868	4,2	27.642	6,8
Duitse staatsobligaties	84.980	20,0	28.506	7,0
Vanguard Inv Ser Eurozone Inf-Lkd BD	32.743	7,7	31.506	7,8
Stone Harbor Inv Emg Markets Local CCY	44.302	10,4	43.245	10,6
Nederlandse staatsobligaties	68.555	16,1	66.971	16,5
Totaal	248.448	58,3	197.870	48,7

	2011		2010	
	€	%	€	%
Derivatenposities				
<i>Rentederivaten:</i>				
Termijncontracten, OTC	0	0,0	1.370	2,2
Swaps	124.840	61,5	40.372	65,2
Call opties, gekocht	0	0,0	19.267	31,2
Put opties, gekocht	58.970	29,1	0	0,0
Overige instrumenten	-36	0,0	-2	0,0
Aandelencontracten				
Termijncontracten, beurs-verhandeld	0	0,0	474	0,8
Put opties, geschreven	-4.040	-2,0	0	0,0
Put opties, gekocht	23.300	11,5	4.364	7,1
Call opties, geschreven	-698	-0,3	-6.449	-10,4
Call opties, gekocht	348	0,2	0	0,0
Valutacontracten				
Termijncontracten of equivalenten	-10.687	-5,3	2.448	4,0
Kredietderivaten				
Credit default swaps	25	0,0	0	0,0
Overige instrumenten	10.546	5,2	0	0,0
Totaal	202.568	100,0	61.844	100,0

	2011		2010	
	€	%	€	%
Overige beleggingen				
Hedgefonds	19.141	20,8	20.482	25,2
Commodities	55.104	59,7	58.238	71,5
Liquide middelen beschikbaar voor beleggingen	17.990	19,5	1.878	2,3
Vorderingen en schulden u.h.v. beleggingen	0	0,0	832	1,0
Totaal	92.235	100,0	81.430	100,0

's-Gravenhage, 22 juni 2011

Het bestuur

Overige gegevens

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

Financiering

Toeslagbeleid

Opgebouwde pensioenen van deelnemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers kunnen jaarlijks aangepast worden op basis van de prijsinflatie, indien en voorzover de middelen dat toelaten, een en ander ter beoordeling van het bestuur.

Premiebeleid

De in het pensioenfonds op te bouwen pensioenaanspraken worden gefinancierd door middel van het systeem van jaarlijkse koopsommen. Het benodigde bedrag is gelijk aan de som van:

- de koopsom aan het eind van het jaar benodigd voor de verhoging, per de eerste januari volgend op de berekeningsdatum, van de reglementair toegezegde pensioenen wegens indexatie;
- de koopsom aan het begin van het jaar benodigd voor inkoop van de pensioenen betrekking hebbende op het komende kalenderjaar;
- de risicopremies aan het begin van het jaar voor het niet ingekochte deel van het partner- en wezenpensioen.

De risicopremies aan het begin van het jaar voor de voortzetting van de reglementaire pensioenopbouw en risicodekking ten laste van het pensioenfonds gedurende arbeidsongeschiktheid en voor de verzekering van het arbeidsongeschiktheids- en WAO-hiaatpensioen.

De middelen die het pensioenfonds nodig heeft voor de financiering van de pensioenverplichtingen komen uit de premieontvangsten en de beleggingsopbrengsten van het pensioenfonds.

De premie voor het OP-pakket en het Prepensioenpakket worden van jaar tot jaar vastgesteld door het bestuur. De premie voor 2012 is door het bestuur vastgesteld op 22,5% van de salarissom.

Het verhaal op de deelnemers voor het OP-pakket, het Prepensioenpakket en het IP-pakket worden door het pensioenfonds van jaar tot jaar vastgesteld en door de aangesloten werkgevers op hun loon ingehouden, en tezamen met hun eigen bijdrage aan het pensioenfonds voldaan. Er wordt naar gestreefd het verhaal op de deelnemers te stellen op ongeveer een vierde deel van de totale kosten.

Resultaatbestemming

Bepalingen omtrent de resultaatbestemming

Aan de algemene reserve worden jaarlijks toegevoegd respectievelijk onttrokken de winsten en verliezen, voor zover die niet reeds zijn toegevoegd respectievelijk onttrokken aan de solvabiliteitsreserve.

Resultaatverdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar 2011 te onttrekken aan de algemene reserve.

Uitvoering

De bevoegdheden van het bestuur zijn vastgelegd in de statuten van het fonds en in het reglement. De verdeling van de bevoegdheden tussen het fonds en de administrateur is contractueel vastgelegd. De volledige administratie alsmede het vermogensbeheer en uitvoerende actuariële werkzaamheden van het POB zijn opgedragen aan AZL. De adviserende actuaris van het fonds is Mercer B.V. te Amstelveen en de waarmerkende actuaris is Towers Watson B.V. te Amstelveen. De accountant is Ernst & Young Accountants LLP te Maastricht.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken te s'-Gravenhage is aan Towers Watson de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het verslagjaar 2011.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In overeenstemming met de richtlijn 'Samenwerking tussen accountant en actuaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen' heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld; en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een reservetekort. Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken is naar mijn mening niet voldoende, vanwege het reservetekort.

Amstelveen, 20 juni 2012

drs. R.E.V. Meijer AAG

Verbonden aan Towers Watson B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2011 van Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken te 's-Gravenhage gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2011 en de winst-en-verliesrekening over 2011 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW), met inachtneming van het bepaalde in artikel 146 Pensioenwet. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken per 31 december 2011 en van het resultaat over 2011 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW, met inachtneming van het bepaalde in artikel 146 Pensioenwet.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Maastricht, 29 juni 2012

Ernst & Young Accountants LLP
w.g. drs. R.E.J. Pluymakers RA